

PREVENIREA CORUPȚIEI ÎN INSTITUȚIILE PUBLICE: ghid pentru funcționarul public

Octavian Bejan
Gheorghe Butnaru
Igor Ursan
Valeriu Țurcan

Chișinău 2005

CZU 328.185(036)

P91

Redactor: dr.conf.univ. Alexei Cenușă

Caricaturi: Ion Mîțu

Acest ghid este realizat de Asociația Tinerilor Juriști Cercetători la comanda Transparency International – Moldova în cadrul proiectului „Consolidarea capacităților naționale pentru prevenirea corupției în Republica Moldova”, cu sprijinul financiar al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. Opiniile expuse în această lucrare aparțin autorilor și nu reflectă neapărat opinia PNUD.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Prevenirea corupției în instituțiile publice: ghid pentru funcționarul public / Octavian Bejan, Gheorghe Butnaru, Igor Ursan, Valeriu Țurcan; Transparency International – Moldova. – Ch.: Transparency International – Moldova, 2005 (Tipogr. „Bons Offices”). – 84 p.

ISBN 9975-9869-2-7

1000 ex.

328.185(036)

Copyright © UNDP Moldova, 2005

Toate drepturile rezervate

Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) reprezintă rețeaua globală de dezvoltare a Națiunilor Unite, care promovează schimbarea și conectează țările la informații, experiența și resursele necesare pentru a ajuta oamenii să-și construiască o viață mai bună. (www.undp.md)

Transparency International – Moldova, 2005

Str. 31 August nr. 98, MD-2004, Chișinău, Republica Moldova

Tel/Fax. (373-22) 237876

www.transparency.md

E-mail: office@transparency.md

ISBN 9975-9869-2-7

CUPRINS

	Cuvânt înainte	4
1.	Faptele ce constituie acte de corupție	5
1.1	Legea privind combaterea corupției și protecționismului	6
1.2	Codul penal al Republicii Moldova	11
1.2.1	Coruperea pasivă	12
1.2.2	Traficul de influență	18
1.2.3	Abuzul de putere sau abuzul de serviciu	22
1.2.4	Primirea de către un funcționar a recompensei ilicite	26
1.2.5	Delapidarea averii străine	29
1.2.6	Însușirea în proporții mari și deosebit de mari	32
1.3	Codul cu privire la contravențiile administrative	33
1.3.1	Protecționismul	33
2.	Prevenirea corupției	35
2.1	Reducerea numărului de funcționari în sectorul public	36
2.2	Transmiterea unor atribuții publice în gestiune privată sau obștească	38
2.3	Reducerea birocrăției în instituțiile publice	40
2.4	Promovarea transparenței în activitate	43
2.5	Prevenirea și soluționarea conflictelor de interese	46
2.6	Crearea unor modalități automatizate de interacțiune cu cetățenii	50
2.7	Promovarea consecvență a unei politici de cadre axată pe integritatea funcționarului din sectorul public	52
2.8	Crearea unor mecanisme de sesizare anonimă a actelor de corupție	54
2.9	Familiarizarea temeinică cu prevederile legale referitoare la corupție	57
2.10	Cultivarea susținută a eticii funcționarului din sectorul public..	60
2.11	Desfășurarea unei campanii educaționale anticorupție	63
2.12	Colaborarea cu organizațiile neguvernamentale specializate în prevenirea corupției	68
2.13	Evaluarea sistematică a nivelului de corupție	69
3.	Contracurarea corupției	73
3.1	Examinarea sesizărilor adresate de cetățeni	73
3.2	Efectuarea unor controale	75
3.3	Conlucrarea cu organele de drept abilitate	79
3.4	Cercetarea cazurilor ce țin de contencios administrativ	82
	Avertisment	84

Cuvânt înainte

Fenomenul corupției a afectat profund societatea noastră, fiind omniprezent. Putem spune, fără a exagera, că până nu va fi soluționată această problemă socială, nu vor putea fi soluționate nici celelalte probleme. Anume corupția este aceea care a zădărnicit, în mare măsură, eforturile de edificare a unei noi societăți: democratică și cu o economie de piață, după modelul țărilor prospere și avansate.

Deși corupția există și în sectorul privat, în dimensiuni considerabile, prezența ei în sectorul public aduce societății cele mai grave prejudicii. De fapt, atât timp cât ea nu va fi stopată și diminuată esențial în sectorul public, nu se va produce o asanare nici în cel privat sau neguvernamental.

De aceea, se impune o concentrare prioritară a energiilor și resurselor sociale în vederea prevenirii și contracarării acestui flagel social în regim de urgență.

Un rol important în această activitate le revine conducătorilor instituțiilor publice și ai subdiviziunilor acestora. Ei au la dispoziție multiple posibilități de a preveni orice manifestări de corupție la nivelul instituției pe care o administrează.

Acest ghid se adresează, în special, conducătorilor instituțiilor publice și ai subdiviziunilor acestora și le oferă o serie de îndrumări pentru organizarea unei activități bine orientate și sistematice de prevenire a faptelor de corupție ale subalternilor.

Ghidul nu propune soluții exhaustive. El urmărește doar scopul de a-i orienta pe cei vizați în activitatea de prevenire a corupției în instituțiile publice, indiferent de specificul lor.

„Cel mai bun conducător este acela care face ca virtutea să folosească nu numai lui însuși, ci și altora”

Aristotel

„Conducerea și învățătura sunt indispensabile una alteia”

John F. Kennedy

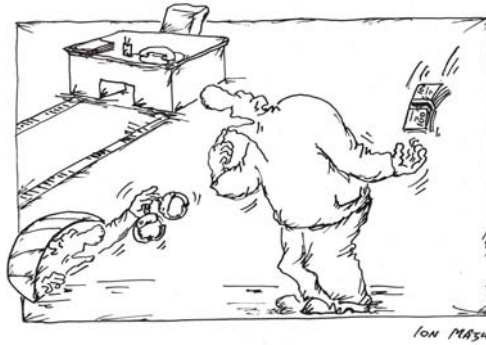
1. Faptele ce constituie acte de corupție

Deși despre corupție se vorbește mai la tot pasul, cercetările criminologice arată că funcționarii din sectorul public au o imagine destul de vagă a acestui fenomen. Ei asimilează, de obicei, corupția primirii de bani de către un funcționar în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu. În realitate, corupția nu se reduce nici pe de parte la atât. Atunci când aceștia află însă, ocazional sau datorită tragerii la răspundere juridică, ce fapte constituie acte de corupție rămân profund nedumeriți, ba chiar insistă cu toată convingerea că este vorba de o nedreptate strecurată în lege, care trebuie respinsă de oricare om de „omenie”.

Din aceste considerente, prevenirea fenomenului corupției reclamă o familiarizare a funcționarilor din sectorul public cu faptele interzise de lege, sub amenințarea cu pedeapsă, ca fiind acte de corupție.

Faptele funcționarilor din sectorul public ce constituie acte de corupție sunt indicate în următoarele acte normative:

- Legea privind combaterea corupției și protecționismului;
- Codul penal;
- Codul cu privire la contravențiile administrative.

1.1 Legea privind combaterea corupției și protecționismului

Legea Republicii Moldova privind combaterea corupției și protecționismului nr. 900 din 27 iunie 1996 stabilește că:

Definiția corupției

Corupția este un fenomen antisocial ce reprezintă o înțelegere nelegală între două părți, una propunând sau promițând privilegii sau beneficii nelegitime cealaltă, antrenată în serviciul public, consimțind sau primindu-le în schimbul executării sau neexecutării unor anumite acțiuni funcționale ce conțin elemente ale infracțiunii prevăzute de Codul penal.

(art. 2, alin. 1)

Definiția protecționismului

Protecționismul este o acțiune sau o inacțiune a factorului de decizie vizând protejarea în rezolvarea unor probleme ale persoanelor interesate, prin atitudine favorabilă față de ele, indiferent de motivele de care s-a condus, care nu conține elemente ale infracțiunii.

(art. 2, alin. 2)

De menționat că, deși legea face o distincție între aceste noțiuni, protecționismul constituie, în ultimă analiză, o formă specifică de manifestare a corupției.

Potrivit *Legii privind combaterea corupției și protecționismului*, actele de corupție și protecționism pot fi comise de:

- a) funcționari publici;
- b) funcționari din instituții, întreprinderi și organizații de stat;
- c) persoane cu funcție de răspundere.

Conform art. 1 din *Legea serviciului public* nr. 443-XIII din 04.05.1995:

Funcționar public	este persoana care ocupă o funcție de stat remunerată și care dispune de ranguri și grade, stabilite în conformitate cu principiile acestei legi;
Persoană cu funcție de răspundere	este funcționarul public învestit cu atribuții în vederea exercitării funcțiilor autorităților publice sau a acțiunilor administrative de dispoziție și organizatorico-economice.

La rândul său, *Codul penal al Republicii Moldova* explică ceva mai amplu ce se înțelege prin persoană cu funcție de răspundere. Astfel, potrivit art. 123, alin. (1) Cod penal:

Persoană cu funcție de răspundere	persoana căreia într-o întreprindere, instituție, organizație de stat sau a administrației publice locale ori într-o subdiviziune a lor, i se acordă, permanent sau provizoriu, prin stipularea legii, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor autorității publice sau a acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatorico-economice.
--	---

De asemenea, art. 123, alin. (2) Cod penal dă explicație și noțiunii de persoană cu înaltă funcție de răspundere care este considerată, deopotrivă, subiect al faptelor de corupție. Potrivit textului acestei norme prin

Persoană cu înaltă funcție de răspundere	persoana cu funcție de răspundere al cărei mod de numire sau alegere este reglementat de Constituția Republicii Moldova și legile organice, precum și persoanele cărora persoana cu înaltă funcție de răspundere le-a delegat împuternicirile sale.
---	---

Potrivit Constituției Republicii Moldova persoană cu înaltă funcție de răspundere este:

- Președintele, vicepreședinții și deputații Parlamentului;
- Președintele Republicii Moldova;
- Prim-ministrul și membrii guvernului;
- judecătorii din instanțele de judecată de toate nivelurile;
- magistrații Consiliului Superior al Magistraturii;
- procurorul general și procurorii ierarhic inferiori;
- judecătorii Curții Constituționale;
- președintele și membrii Curții de Conturi.

Art. 8, alin. 1 din *Legea privind combaterea corupției și protecționismului* îi **interzice funcționarului public**:

a) să primească pentru îndeplinirea atribuțiilor de serviciu orice recompensă, sub formă de bani, de servicii etc., de la orice persoană fizică și juridică, precum și de la organizații nestatale și asociații obștești;

b) să primească, în virtutea situației sale sociale, daruri și servicii, cu excepția semnelor de atenție simbolice, conform normelor de politețe și de ospitalitate recunoscute, și a

suvenirelor simbolice în timpul acțiunilor de protocol și altor acțiuni oficiale, a căror valoare nu depășește *un salariu minim*. Darurile a căror valoare depășește un salariu minim oferite fără știrea sa ori primite pentru îndeplinirea atribuțiilor de serviciu de la persoane fizice și juridice din alte țări se transmit într-un fond special de stat în modul prevăzut de legislație;

c) să accepte invitații de a efectua călătorii turistice, de tratament și de reconfortare etc., în republică și în alte țări pe contul persoanelor fizice și juridice din țară și din străinătate, cu excepția călătoriilor întreprinse la invitația rudelor apropiate sau în cazurile prevăzute de acorduri internaționale;

d) să folosească în interese personale, de grup și în alte interese decât cele de serviciu localurile, mijloacele de transport și de telecomunicație, tehnica electronică de calcul, banii și alte bunuri din patrimoniul statului, puse la dispoziția lui pentru exercitarea funcțiilor de serviciu, dacă faptul nu este prevăzut de alte acte normative;

e) să beneficieze de privilegii ca să obțină pentru sine și pentru alte persoane credite și împrumuturi, ca să procure hârtii de valoare, bunuri imobiliare și alte bunuri, profitând de situația sa de serviciu;

f) să întreprindă alte acțiuni, profitând de situația sa de serviciu, pentru a obține venituri și avantaje materiale sau de altă natură, precum și servicii nelegitime.

De asemenea, art. 8, alin. 2 din legea respectivă interzice membrilor familiei funcționarului public să primească daruri și servicii, invitații în călătorii turistice, de tratament și de reconfortare etc., pe contul persoanelor fizice și juridice din țară și din străinătate cu care funcționarul public are legături de serviciu. În cazul în care familia funcționarului a primit ilegal

bunuri, el este obligat să le transmită în modul prevăzut de legislația în vigoare, în fondul special de stat.

În cazul în care o persoană cu funcție de răspundere sau un alt funcționar public încalcă interdicțiile prevăzute în art. 8 din *Legea privind combaterea corupției și protecționismului*, persoana în cauză:

a) urmează a fi trasă la răspundere disciplinară (destituire), dacă interdicția încălcată nu constituie o infracțiune prevăzută de Codul penal.

b) urmează a fi trasă la răspundere penală dacă interdicția încălcată constituie o infracțiune prevăzută de Codul penal al Republicii Moldova.

Rețineți:

Brațul legii nu lovește în fiecare, dar nimeni nu știe cine va fi următorul, poți fi chiar TU!

Pentru săvârșirea faptelor de protecționism persoana cu funcție de răspundere, din cadrul sectorului public, urmează a fi trasă la răspundere contravențională, în baza art. 174/17 din Codul cu privire la contravențiile administrative și pedepsită prin aplicarea față de ea a unei amenzi în mărime de la douăzeci și cinci la cincizeci de salarii minime.

Dacă persoana cu funcție de răspundere comite o faptă de protecționism ce conține elementele unei infracțiuni prevăzute de Codul penal, ea urmează a fi trasă la răspundere penală.

După cum a fost arătat mai sus, pentru săvârșirea actelor de corupție funcționarului publici urmează a fi trași:

- la *răspundere disciplinară* ori *contravențională*, în cazul în care fapta comisă nu constituie o infracțiune;
- la *răspundere penală*, în cazul în care fapta săvârșită conține elementele unei infracțiuni prevăzută de Codul penal.

Îi atenționăm deci pe funcționarii din sectorul public asupra faptului că tragerea la răspundere pentru comiterea actelor de corupție aduce consecințe serioase. În cazul răspunderii disciplinare ei riscă să rămână fără serviciu, iar în cazul tragerii funcționarilor din sectorul public la răspundere penală, pe lângă faptul că își pierd locul de muncă, ei mai urmează a suporta o amendă usturătoare sau chiar poate fi băgat la închisoare, în care își va irosi 15 ani din viață.

1.2 Codul penal al Republicii Moldova

Actualul Cod penal al Republicii Moldova, intrat în vigoare la 12 iunie 2003, incriminează următoarele forme de corupție ale funcționarului public:

- coruperea pasivă;
- traficul de influență;
- abuzul de putere sau abuzul de serviciu;
- primirea de către un funcționar a recompensei ilicite;
- delapidarea averii străine;
- însușirea în proporții mari și deosebit de mari săvârșită prin delapidare.

1.2.1 Coruperea pasivă – articolul 324 Cod penal

Corupere pasivă (alin. 1)	fapta persoanei cu funcție de răspundere, care pretinde ori primește oferte, bani, titluri de valoare, alte bunuri sau avantaje patrimoniale fie acceptă servicii, privilegiu sau avantaje, ce nu i se cuvin, pentru a îndeplini sau nu ori pentru a întârzia sau grăbi îndeplinirea unei acțiuni ce ține de obligațiile ei de serviciu, ori pentru a îndeplini o acțiune contrar acestor obligații, precum și pentru a obține de la autorități distincții, funcții, piețe de desfacere sau o oarecare decizie favorabilă.
Pedeapsă (alin. 1)	amendă în mărime de la 1.000 la 3.000 unități convenționale și închisoare de la 3 la 7 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

Modalitățile de săvârșire a faptelor de corupere pasivă (alin. 1):	Exemplu:
<p>1) Persoana cu funcție de răspundere pretinde ori primește bani, titluri de valoare, alte bunuri sau avantaje patrimoniale pentru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a îndeplini; - a refuza îndeplinirea; - a întârzia îndeplinirea; - a grăbi îndeplinirea unei acțiuni ce ține de obligațiile ei de serviciu; <p>ori pentru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a îndeplini o acțiune contrar obligației sale de serviciu; <p>precum și pentru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a obține de la autorități distincții, funcții, piețe de desfacere sau o oarecare decizie favorabilă. 	Făptuitorul primește cutii de bomboane scumpe, sticle de băuturi alcoolice, ceasuri, nu refuză propunerea de a procura diverse obiecte la un preț avantajos, bijuterii, obiecte de artă (tablouri, sculpturi etc.).

Modalitățile de săvârșire a faptelor de corupere pasivă (alin. 1):	Exemplu:
<p>2) Persoana cu funcție de răspundere acceptă servicii, privilegii sau avantaje ce nu i se cuvin pentru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a îndeplini; - a refuza îndeplinirea; - a întârzia îndeplinirea; - a grăbi îndeplinirea unei acțiuni ce ține de obligațiile ei de serviciu; <p>ori pentru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a îndeplini o acțiune contrar obligației sale de serviciu; <p>precum și pentru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a obține de la autorități distincții, funcții, piețe de desfacere sau a oarecare decizie favorabilă 	<p>Făptuitorul acceptă mese la restaurant, la cafenea etc.; invitații la odihnă în stațiunile de agrement; propuneri pentru tratament la stațiuni balneare; reparație în localuri; lucrări de construcție; utilizarea unui autovehicul; o angajare privilegiată la serviciu; promovarea în funcție.</p>

Corupere pasivă (alin. 2)	<p>recunoaște ca fiind cu un grad de pericol social mai sporit faptele de corupere pasivă (prevăzute în alineatul 1) săvârșite:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) repetat; b) de două sau mai multe persoane; c) cu extorcare de bunuri sau servicii enumerate la alin (1); d) în proporții mari.
Pedeapsă (alin. 2)	<p>amendă în mărime de la 3.000 la 5.000 unități convenționale și închisoare de la 5 la 10 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.</p>

a) **repetat** – persoana cu funcție de răspundere care a săvârșit anterior un act de corupție prevăzut în alineatul 1 și nu a fost condamnat pentru o atare faptă ori nu a expirat termenul în decursul căruia ea poate fi trasă la răspundere penală (termenul de prescripție), comite din nou o infracțiune de corupție similară (cu cea din alin. 1);

b) **de două sau mai multe persoane** – este vorba despre situațiile în care două sau mai multe persoane cu funcție de răspundere săvârșesc infracțiunea de corupție, după ce s-au înțeles din timp să comită acte de corupție ori au convenit despre aceasta după începerea, dar până la consumarea infracțiunii;

c) **cu extorcare de bunuri sau servicii** – persoana cu funcție de răspundere amenință persoana interesată că va săvârși împotriva ei acțiuni de natură a-i produce prejudicii drepturilor și intereselor legale sau îi creează intenționat condiții speciale care o împun pe aceasta să-i dea bunuri ori să-i ofere servicii în scopul prevenirii consecințelor negative asupra intereselor sale legale;

Rețineți:

În cazul în care funcționarul public pretinde mită, el nu pur și simplu încalcă legea, el încalcă totodată violent drepturile și demnitatea cetățeanului, umilindu-l, nu numai că săvârșește o infracțiune, ci și îl forțează și pe cetățeanul onest să se corupă!

d) **în proporții mari** – fapta de corupere pasivă este săvârșită în proporții mari în cazul în care valoarea bunurilor luate de făptuitor sau a serviciilor obținute ori a altor avantaje patrimoniale ce-i sunt oferite sau de care urmează a beneficia acesta este de la 10.000 la 30.000 de lei (de la 500 la 1500 unități convenționale);

Corupere pasivă (alin. 3)	stabilește pedepse și mai aspre pentru actele de corupție prevăzute de alin.(1) sau (2) săvârșite: a) de o persoană cu înaltă funcție de răspundere; b) în proporții deosebit de mari; c) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale.
Pedeapsă (alin. 3)	amendă în mărime de la 1.000 la 3.000 unități convenționale și închisoare de la 7 la 15 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani.

a) **de o persoană cu înaltă funcție de răspundere** – persoana cu funcție de răspundere al cărei mod de numire sau alegere este reglementat de Constituția Republicii Moldova și legile organice, precum și persoanele cărora persoana cu înalta funcție de răspundere le-a delegat împuternicirile sale. Potrivit Constituției Republicii Moldova acestea sunt: Președintele, vicepreședinții și deputații Parlamentului; Președintele Republicii Moldova; Prim-ministrul și membrii guvernului; judecătorii din instanțele de judecată de toate nivelurile; magistrații Consiliului Superior al Magistraturii; procurorul general și procurorii ierarhic inferiori; judecătorii Curții Constituționale; președintele și membrii Curții de Conturi.

b) **în proporții deosebit de mari** – fapta de corupere pasivă este săvârșită în proporții deosebit de mari dacă valoarea bunurilor luate de făptuitor sau a serviciilor ori a altor avantaje, ce-i sunt oferite sau de care urmează să beneficieze acesta depășește suma de 30.000 de lei (1500 unități convenționale);

c) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale:

Grup criminal organizat	se înțelege (potrivit art. 46 Cod penal) o reuniune stabilă de persoane care s-au organizat în prealabil pentru a comite una sau mai multe infracțiuni.
Organizație criminală	constituie (potrivit art. 47 Cod penal) o reuniune de grupuri criminale organizate într-o comunitate stabilă, a cărei activitate se întemeiază pe diviziune - între membrii organizației și structurile ei - a funcțiilor de administrare, asigurare și executare a intențiilor criminale ale organizației în scopul de a influența activitatea economică și de altă natură a persoanelor fizice și juridice sau de a controla, sub alte forme, în vederea obținerii de avantaje și a realizării de interese economice, financiare sau publice.

Știați că...

în Canada actele de corupție comise de parlamentari sunt asimilate trădării de patrie?

DOSAR

În ziua de 6 septembrie 2004, ofițerii Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției l-au reținut în flagrant pe S.C. inspectorul fiscal în cadrul Oficiului Fiscal Centru al Direcției control fiscal a Inspectoratului Fiscal de Stat mun. Chișinău, care a primit 1000 de dolari S.U.A. de la directorul S.R.L. "Ciugur" pentru a nu anula certificatul de plătitor TVA eliberat anterior acestei societăți comerciale.

Inspectorul fiscal se afla în concediu, iar la serviciu a venit pentru întrevvedere cu directorul firmei "Ciugur" S.R.L. După ce a transmis cei o mie de dolari inspectorului fiscal, directorul a ieșit grăbit din biroul 404a al acestuia. Inspectorul S.C. a încuiat imediat ușa biroului din interior. Acesta nu a deschis ușa atunci când ofițerii C.C.C.E.C. au bătut la ușa biroului și i-au cerut s-o deschidă. În acest timp, S.C. a aruncat banii primiți de la directorul firmei peste geam. Ulterior, el s-a strecurat prin oberlihtul ferestrei și a sărit de la etajul 4 al sediului Oficiului Fiscal Centru. Pentru a atenua căderea, el a încercat să se agațe de crengile unui copac înalt din apropiere. Căderea i-a fost atenuată atât de ramurile pomului, cât și de resturile unor materiale de construcție ce se aflau chiar sub geamurile edificiului, reușind să evite căderea peste o schelă din lemn răsturnată. S.C. a scăpat teafăr, dar s-a ales cu zgârieturi și vânătăi pe gât, brațe, palme și la cotul mâinii drepte. Și îmbrăcămintea acestuia a avut de suportat urmele căderii. După cădere inspectorul a încercat să fugă, dar a fost reținut de ofițerii C.C.C.E.C., care au intervenit cu promptitudine.

Examinarea în raze ultraviolete a bancnotelor de dolari S.U.A. a relevat, pe toate cupurile, inscripția "Mită C.C.C.E.C.". Urme fluorescente au fost ridicate și de pe palmele inspectorului fiscal. De pe biroul inspectorului au fost ridicate actele referitoare la controlul fiscal efectuat la S.R.L. "Ciugur", precum și alte documente relevante în acest caz. Pe pervazul ferestrei au fost găsite urme de încălțăminte.

Împotriva inspectorului fiscal S.C. a fost pornit un proces penal pentru săvârșirea infracțiunii de corupere pasivă, prevăzută în art. 324, alin. 2 Cod penal.

Comunicat informativ al C.C.C.E.C.

1.2.2 Traficul de influență - articolul 326 Cod penal

Trafic de influență (alin. 1)	primirea sau extorcarea de bani, titluri de valoare, alte bunuri sau avantaje patrimoniale, acceptarea de servicii, bunuri sau avantaje, personal sau prin mijlocitor, pentru sine sau pentru o altă persoană, săvârșite cu intenție de către o persoană care are influență sau care susține că are influență asupra unui funcționar, în scopul de a-l face să îndeplinească ori să nu îndeplinească acțiuni ce intră în obligațiile lui de serviciu, indiferent dacă asemenea acțiuni au fost sau nu săvârșite.
Pedeapsă (alin. 1)	amendă în mărime de la 500 la 1.500 unități convenționale sau închisoare de la 2 la 5 ani.

Modalitățile de săvârșire a actelor de trafic de influență (alin. 1):	Exemplu:
1) persoana (poate fi un funcționar public sau o persoană cu funcție de răspundere ori o persoană cu înaltă funcție de răspundere) care are influență sau care susține că are influență primește sau extorchează de la o altă persoană bani, titluri de valoare, alte bunuri sau avantaje patrimoniale personal sau prin mijlocitor pentru sine sau pentru o altă persoană în scopul de a-l face pe funcționarul asupra căruia are influență sau susține că are influență, să îndeplinească ori să nu îndeplinească acțiuni ce intră în obligațiile lui de serviciu;	Un funcționar al Centrului de medicină preventivă promite unui agent economic că poate interveni, contra plată, pe lângă funcționarul responsabil, pentru a-i elibera autorizația sanitară respectivă

Modalitățile de săvârșire a actelor de trafic de influență (alin. 1):	Exemplu:
2) persoana care are influență sau care susține că are influență asupra unui funcționar acceptă de la o altă persoană servicii, bunuri sau avantaje nepatrimoniale, personal sau prin mijlocitor, pentru sine sau pentru o altă persoană, în scopul de a-l influența pe funcționarul asupra căruia are influența sau susține că are influență să îndeplinească ori să nu îndeplinească acțiuni ce intră în obligațiile lui de serviciu;	Un funcționar al Inspectoratului Fiscal de Stat promite unui agent economic că poate interveni, contra unor servicii, privilegii și avantaje nepatrimoniale, pe lângă funcționarul responsabil, pentru a-i elibera autorizația sanitară necesară sau a-l scuti de plata taxelor oficial stabilite.

Trafic de influență (alin. 2)	recunoaște ca fiind cu un grad de pericol socialmente sporit faptele de trafic de influență prevăzute în alin 1 urmate de influența promisă sau de obținerea rezultatului urmărit, săvârșite: <ul style="list-style-type: none"> a) repetat; b) de două sau mai multe persoane; c) cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții mari.
Pedeapsă (alin. 2)	amendă în mărime de la 1.000 la 3.000 unități convenționale sau închisoare de la 3 la 7 ani.

a) **repetat** – persoana cu funcție de răspundere care a săvârșit anterior un act de trafic de influență prevăzut în acest articol și nu a fost condamnată pentru o atare faptă ori nu a expirat termenul în decursul căruia ea poate fi trasă la răspundere penală, comite din nou o infracțiune de trafic de influență similară (cu cea din alineatul 1);

b) **de două sau mai multe persoane** – este vorba despre situațiile în care două sau mai multe persoane cu funcție de răspundere săvârșesc infracțiunea de trafic de influență, după ce s-au înțeles din timp să comită asemenea acte ori au convenit despre aceasta după începerea, dar până la consumarea infracțiunii;

c) **cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții mari** – fapta de trafic de influență este săvârșită cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții mari în cazul în care valoarea bunurilor luate de făptuitor sau a avantajelor ce-i sunt oferite sau de care urmează a beneficia acesta depășește suma de 10.000 de lei (500 de unități convenționale).

Trafic de influență (alin. 3)	recunoaște ca fiind cu un grad de pericol deosebit de mare faptele de trafic de influență prevăzute la alin. (1) sau (2), săvârșite: <ul style="list-style-type: none"> a) cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții deosebit de mari; b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale.
Pedeapsă (alin. 3)	închisoare de la 5 la 10 ani cu amendă în mărime de la 500 la 1.500 de unități convenționale.

a) **cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții deosebit de mari** – fapta de trafic de influență este săvârșită cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții deosebit de mari în cazul în care valoarea bunurilor luate de făptuitor sau a avantajelor ce-i sunt oferite sau de care urmează să beneficieze acesta depășește suma de 30.000 de lei (1500 de unități convenționale);

b) **în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale:**

Grup criminal organizat	se înțelege (potrivit art. 46 Cod penal) o reuniune stabilă de persoane care s-au organizat în prealabil pentru a comite una sau mai multe infracțiuni.
Organizație criminală	constituie (potrivit art. 47 Cod penal) o reuniune de grupuri criminale organizate într-o comunitate stabilă, a cărei activitate se întemeiază pe diviziune - între membrii organizației și structurile ei - a funcțiilor de administrare, asigurare și executare a intențiilor criminale ale organizației în scopul de a influența activitatea economică și de altă natură a persoanelor fizice și juridice sau de a controla, sub alte forme, în vederea obținerii de avantaje și a realizării de interese economice, financiare sau publice.

Rețineți:

În ceea ce privește corupția, nu poți fi sigur niciodată că nu vei fi pedepsit, deoarece nu există acte de corupție care să nu fie cunoscute cel puțin de încă o persoană!

1.2.3 Abuzul de putere sau abuzul de serviciu – articolul 327 Cod penal

Abuzul de putere sau abuzul de serviciu (alin. 1)	folosirea cu intenție de către o persoană cu funcție de răspundere a situației de serviciu, în interes material ori în alte interese personale, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice.
Pedeapsă (alin. 1)	amendă în mărime de la 150 la 400 de unități convenționale sau închisoare de până la 3 ani în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

Prin *folosire cu intenție a situației sale de serviciu* se înțelege îndeplinirea sau neîndeplinirea împuternicirilor funcționale nu în scopul realizării sarcinilor de serviciu, ci în scop personal și în detrimentul intereselor publice, în cazul în care aceste acțiuni nu constituie corupere pasivă.

Modalitățile de săvârșire a infracțiunilor de abuz de putere sau abuz de serviciu (alin. 1):	Exemplu:
<p>1) persoana cu funcție de răspundere folosește cu intenție situația sa de serviciu în interes material și ca rezultat cauzează daune în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor legale ale persoanelor fizice și juridice;</p> <p>Interes material înseamnă intenția făptuitorului de a obține bunuri materiale, bani sau alte avantaje patrimoniale în folosul său.</p>	<p>Persoană cu funcție de răspundere într-o instituție (organizație, întreprindere) publică, angajează o rudă la serviciu și îi stabilește, nejustificat, un adaos salarial substanțial prin care fapt obține un beneficiu personal în detrimentul intereselor publice.</p>

Modalitățile de săvârșire a infracțiunilor de abuz de putere sau abuz de serviciu (alin. 1):	Exemplu:
<p>2) persoana cu funcție de răspundere folosește intenționat situația sa de serviciu în alte interese personale și ca rezultat, cauzează daune considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor legale ale persoanelor fizice și juridice.</p> <p>Alte interese personale înseamnă intenția făptuitorului de a obține diverse avantaje nepatrimoniale, funcții, susținere profesională nemeritată sau tolerarea incompetenței sale profesionale.</p>	<p>Făptuitorul, persoană cu funcție de răspundere într-o instituție (organizație, întreprindere) publică, angajează formal o rudă la serviciu, care primește salariu, deși nu se prezintă, de fapt, la serviciu.</p>

Abuzul de putere sau abuzul de serviciu (alin. 2)	<p>stabilește pedepse mai aspre pentru fapta de abuz de putere sau abuz de serviciu:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) săvârșit repetat; b) săvârșit de o persoană cu înaltă funcție de răspundere; c) soldat cu urmări grave.
Pedeapsă (alin. 2)	<p>amendă în mărime de la 500 la 1.000 de unități convenționale sau închisoare de la 3 la 7 ani în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.</p>

a) **repetat** – persoana cu funcție de răspundere care a săvârșit anterior un act de abuz de putere sau abuz de serviciu prevăzut în acest articol și nu a fost condamnată pentru o atare faptă ori nu a expirat termenul în decursul căruia ea poate fi trasă la răspundere penală, comite din nou o infracțiune de abuz de putere sau abuz de serviciu similară (cu cea din alineatul 1);

b) **de o persoană cu înaltă funcție de răspundere** – persoana cu funcție de răspundere al cărei mod de numire sau alegere este reglementat de Constituția Republicii Moldova și de legile organice, precum și persoanele cărora persoana cu înalta funcție de răspundere le-a delegat împuternicirile sale. Potrivit Constituției Republicii Moldova acestea sunt: Președintele, vicepreședinții și deputații Parlamentului; Președintele Republicii Moldova; Prim-ministrul și membrii guvernului; judecătorii din instanțele de judecată de toate nivelurile; magistrații Consiliului Superior al Magistraturii; procurorul general și procurorii ierarhic inferiori; judecătorii Curții Constituționale; președintele și membrii Curții de Conturi;

c) **soldată cu urmări grave** – legea nu indică expres urmările considerate grave, ci lasă la discreția organelor de drept să le stabilească, în funcție de fiecare caz concret și de circumstanțele acestuia, iar practica judiciară atribuie la urmări grave, în cazul acestei infracțiuni, asemenea consecințe ca: accidente sau avarii soldate cu prejudicii materiale enorme; oprirea sau staționarea transportului ori a proceselor tehnologice; perturbarea activității unei instituții, organizații sau întreprinderi; cauzarea unui prejudiciu material în proporții deosebit de mari (de peste 30.000 de lei), indiferent de forma de proprietate; decesul sau vătămarea gravă a integrității corporale ori sănătății uneia sau a mai multor persoane.

Abuzul de putere sau abuzul de serviciu (alin. 3)	recunoaște ca fiind cu un grad de pericol deosebit de mare faptele de abuz de putere sau de serviciu săvârșit în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale.
Pedeapsă (alin. 3)	închisoare de la 5 la 10 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

Prin **grup criminal organizat** se înțelege (potrivit art. 46 Cod penal) o reuniune stabilă de persoane care s-au organizat în prealabil pentru a comite una sau mai multe infracțiuni, iar

Organizația criminală constituie (potrivit art. 47 Cod penal) o reuniune de grupuri criminale organizate într-o comunitate stabilă, a cărei activitate se întemeiază pe diviziune între membrii organizației și structurile ei, a funcțiilor de administrare, asigurare și executare a intențiilor criminale ale organizației în scopul de a influența activitatea economică și de altă natură a persoanelor fizice și juridice sau de a controla, în alte forme, în vederea obținerii de avantaje și realizării de interese economice, financiare sau publice.

DOSAR

Colaboratorii Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției l-au reținut, pentru fapte de corupție, pe I.P., secretar al Primăriei municipiului Chișinău.

Secretarul primăriei capitalei este bănuit că a semnat intenționat, folosindu-se de situația sa de serviciu în interese personale, autorizații de construcție ilegale pentru a favoriza firma "EDIFICATORUL" S.R.L. În baza autorizațiilor de construcție semnate de I.P., societatea de construcții a împărțit terenul primit de la primăria municipiului în loturi mai mici și le-a vândut unor persoane particulare, în timp ce Dispoziția Primăriei mun. Chișinău prevedea acordarea terenului și dreptului de construire a unui cartier locativ cu obiectiv de menire social-culturală și garaje subterane. Potrivit acestei dispoziții municipiul urma să beneficieze de reconstrucția unei stații de transformatoare și de 10% din spațiul locativ proiectat, ceea ce nu s-a întâmplat. Prin încălcarea dispoziției Primăriei, I.P. a cauzat prejudicii considerabile intereselor publice.

Împotriva lui I.P. a fost pornit un proces penal pentru săvârșirea infracțiunii de abuz de serviciu, prevăzută în art. 327, alin. (2), pct. a) și c) Cod penal.

Secretarul Primăriei mun. Chișinău a fost adus în fața instanței de judecată, iar judecătorul de instrucție i-a aplicat măsura arestului preventiv pentru 10 zile.

Comunicat informativ al C.C.C.E.C.

1.2.4 Primirea de către un funcționar a recompensei ilicite – articolul 330 Cod penal

Primirea de către un funcționar a recompensei ilicite (alin. 1)	primirea de către un funcționar al autorității publice, al altei instituții, întreprinderi sau organizații de stat, care nu este persoană cu funcție de răspundere, a unei recompense ilicite sau a unor avantaje patrimoniale pentru îndeplinirea unor acțiuni sau acordarea de servicii ce țin de obligațiile lui de serviciu.
Pedeapsă (alin. 1)	amendă în mărime de la 200 la 400 de unități convenționale sau închisoare de până la 3 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

Spre deosebire de infracțiunile de corupere pasivă și de abuz de putere sau abuz de serviciu, infracțiunea aceasta poate fi comisă nu de o persoană cu funcție de răspundere, ci de un simplu funcționar din sectorul public.

Modalitatea de săvârșire a acestei infracțiuni (alin. 1, art. 330):	Exemplu:
1) funcționarul primește în mod ilicit o recompensă pentru îndeplinirea anumitor acțiuni sau acordarea anumitor servicii ce țin de obligațiile lui de serviciu.	Făptuitorul primește bani, cutii de bomboane scumpe, sticle de băuturi alcoolice, ceasuri, nu refuză propunerea de a procura diverse obiecte la un preț avantajos, bijuterii, obiecte de artă (tablouri, sculpturi etc.) pentru eliberarea unui certificat, unui act etc.

Modalitatea de săvârșire a acestei infracțiuni (alin. 1, art. 330):	Exemplu:
2) funcționarul primește în mod ilicit unele avantaje patrimoniale pentru îndeplinirea anumitor acțiuni sau acordarea anumitor servicii ce țin de obligațiile lui de serviciu.	Făptuitorul primește înlesniri nejustificate la procurarea unor terenuri, la obținerea de credite preferențiale, la înscrierea copiilor în instituții de învățământ de prestigiu, la obținerea unei locuințe din patrimoniul public, la utilizarea autovehiculului (unui camion pentru transportarea materialelor de construcție).

Primirea de către un funcționar a recompensei ilicite (alin. 2)	recunoaște ca fiind cu un grad de pericol social mai sporit faptele prevăzute în art. 1 săvârșite: a) repetat; b) în proporții mari.
Pedeapsă (alin. 2)	amendă în mărime de la 3.000 la 5.000 unități convenționale sau închisoare de la 5 la 10 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

a) **repetat** – funcționarul care a săvârșit anterior un act similar prevăzut în acest articol și nu a fost condamnat pentru o atare faptă ori nu a expirat termenul în decursul căruia ea poate fi trasă la răspundere penală, comite din nou o asemenea infracțiune;

b) **în proporții mari** – fapta este săvârșită în proporții mari în cazul în care valoarea recompensei sau a avantajului patrimonial obținut de făptuitor este de la 10.000 până la 30.000 de lei (de la 500 până la 1500 unități convenționale).

DOSAR

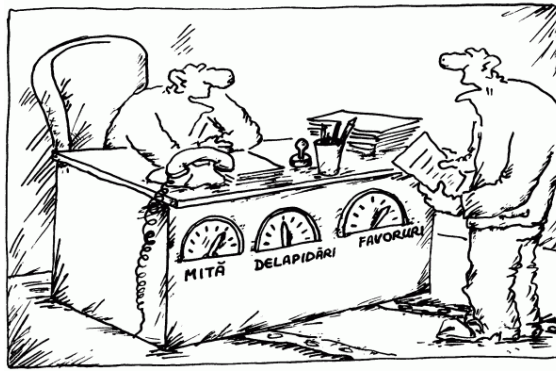
Ca rezultat al măsurilor operative de investigație întreprinse, ofițerii Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției au surprins-o în flagrant pe U.T., asistenta medicului igienist, Sectorul igiena alimentației al Centrului de medicină preventivă din Soroca, în timp ce aceasta primea o recompensă ilicită de la un cetățean pentru perfectarea documentelor necesare eliberării autorizației sanitare de funcționare a întreprinderii individuale a acestuia.

Acțiunea de transmitere și primire a banilor a fost filmată de ofițerii C.C.C.E.C. În cadrul cercetării locului de muncă a bănuitei au fost depistate și ridicate bancnote de lei moldovenești. Examinarea cupurilor în raze ultraviolete a relevat prezența, pe toate bancnotele, a inscripției „Mită. CCCEC”. Actualmente, colaboratorii Centrului întreprind măsuri operative de investigație pentru stabilirea participației U.T. la comiterea altor infracțiuni de corupție.

Împotriva U.T. a fost pornit un proces penal pentru săvârșirea infracțiunii de primire a recompensei ilicite, prevăzută în art. 330, al. (1) Cod Penal. Ea a fost reținută și se află în izolatorul de detenție provizorie.

Dacă vinovăția ei va fi dovedită, bănuita riscă o pedeapsă cu închisoarea de 3 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de 5 ani.

Comunicat informativ al C.C.C.E.C.

1.2.5 Delapidarea averii străine – articolul 191 Cod penal

Delapidarea averii străine (alin. 1)	prin delapidarea averii străine se înțelege însușirea ilegală a bunurilor altei persoane fizice sau juridice (instituție, întreprindere, organizație), încredințată în administrarea făptuitorului.
Subiect	Subiect al infracțiunii de delapidare poate fi oricare persoană din cadrul unei instituții, întreprinderi, organizații. Aceasta poate fi atât o persoană cu funcție de răspundere, cât și un alt angajat al structurilor sus- indicate (contabil, administrator, casier, expeditor etc.), care potrivit raporturilor contractuale sau atribuțiilor funcționale administrează sau gestionează bunurile încredințate.
Modalități de săvârșire	<ol style="list-style-type: none"> 1) persoana transformă bunul aflat în administrarea sau gestionarea sa într-un bun al său, îl trece efectiv în stăpânirea sa, creându-și posibilitatea de a dispune de acest bun. 2) persoana irosește bunul aflat în administrare sau gestionare prin consumare, cheltuire, dăruire sau transmiterea altor persoane fără restituirea echivalentului acestuia.

Exemple (alin. 1)	<p>(a) Conducătorul unei instituții, organizații sau întreprinderi publice întocmește acte fictive de achiziție a bunurilor materiale sau a serviciilor unui agent economic, însușind mijloacele financiare eliberate pentru astfel de tranzacții.</p> <p>(b) Contabilul-șef introduce cu intenție în documentele contabile date denaturate privind operațiunile financiare efectuate, fapt ce îi permite să însușească mijloace bănești.</p> <p>(c) Conducătorul unei instituții, organizații sau întreprinderi publice, făcând uz de atribuțiile sale de serviciu, angajează formal la serviciu o persoană și însușește banii eliberați fictiv pentru salarizarea angajatului inexistent.</p>
Pedeapsă (alin. 1)	amendă în mărime de până la 500 unități convenționale sau închisoare de până la 5 ani în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 3 ani.
Delapidarea averii străine (alin. 2)	<p>recunoaște ca fiind cu un grad de pericol socialmente sporit faptele de delapidare a averii străine săvârșite:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) repetat; b) de două sau mai multe persoane; c) cu cauzarea de daune în proporții considerabile; d) cu folosirea situației de serviciu.
Pedeapsă (alin. 2)	amendă în mărime de la 500 la 1.000 unități convenționale sau închisoare de la 4 la 7 ani în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

a) **repetat** – persoana care a săvârșit anterior un act de delapidare a averii străine prevăzut în acest articol și nu a fost condamnată pentru o atare faptă ori nu a expirat termenul în decursul căruia ea poate fi trasă la răspundere penală, comite din nou o infracțiune de delapidare similară (cu cea din alineatul 1);

b) **de două sau mai multe persoane** – este vorba despre situațiile în care două sau mai multe persoane săvârșesc infracțiunea de delapidare a averii străine, după ce s-au înțeles din timp să comită asemenea acte ori au convenit despre aceasta după începerea, dar până la consumarea infracțiunii;

c) **cu cauzarea de daune în proporții considerabile** – legea nu indică expres urmările considerate daune în proporții considerabile, ci lasă la discreția organelor de drept să le stabilească, în funcție de fiecare caz concret, luându-se în considerație cantitatea și însemnătatea bunurilor pentru persoana fizică sau persoana juridică, măsura în care prejudiciul influențează asupra situației materiale a victimei etc.

d) **cu folosirea situației de serviciu** – persoana cu funcție de răspundere sau un alt angajat al unei instituții, întreprinderi, organizații folosește situația sa de serviciu ca mijloc de sustragere a banilor, bunurilor materiale sau a altor titluri de valoare și de trecere a acestora în proprietatea sa ori în proprietatea altor persoane.

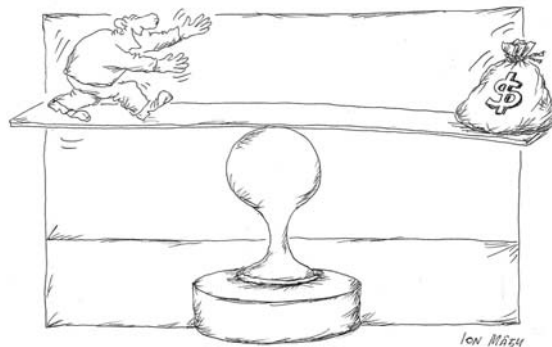
Delapidarea averii străine (alin. 3)	recunoaște ca fiind cu un grad de pericol social deosebit faptele de delapidare a averii străine săvârșite de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală.
Pedeapsă (alin. 3)	închisoare de la 6 la 15 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până de la 2 la 5 ani.

Prin **grup criminal organizat** se înțelege (potrivit art. 46 Cod penal) o reuniune stabilă de persoane care s-au organizat în prealabil pentru a comite una sau mai multe infracțiuni, iar

Organizația criminală constituie (potrivit art. 47 Cod penal) o reuniune de grupuri criminale organizate într-o comunitate stabilă, a cărei activitate se întemeiază pe diviziune între membrii organizației și structurile ei, a funcțiilor de administrare, asigurare și executare a intențiilor criminale ale organizației în scopul de a influența activitatea economică și de altă natură a persoanelor fizice și juridice sau de a controla, în alte forme, în vederea obținerii de avantaje și realizării de interese economice, financiare sau publice.

1.2.6 Însușirea în proporții mari și deosebit de mari – articolul 195 Cod penal

Însușire în proporții mari (alin. 1)	în cazul în care prin săvârșirea unei infracțiuni de dilapidare prevăzute în art. 191 Cod penal sunt sustrate sau irosite bunuri a căror valoare depășește suma de 10.000 lei (500 unități convenționale), fapta penală este considerată ca însușire în proporții mari.
Pedeapsă (alin. 1)	închisoare de la 10 la 20 ani cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până de la 2 la 5 ani.

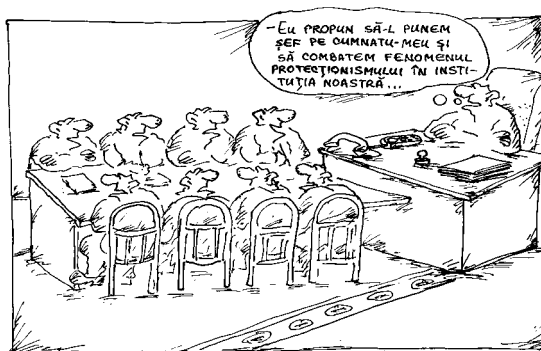

Însușire în proporții deosebit de mari (alin. 2)	în cazul în care prin săvârșirea unei infracțiuni de dilapidare prevăzute în art. 191 Cod penal sunt sustrate sau irosite bunuri a căror valoare depășește suma de 30.0000 lei (1500 unități convenționale), fapta penală este considerată ca însușire în proporții deosebit de mari.
Pedeapsă (alin. 2)	închisoare de la 10 la 25 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până de la 2 la 5 ani.

1.3 Codul cu privire la contravențiile administrative

1.3.1 Protecționismul – contravenție prevăzută în articolul 174/17 CCA

Protecționism	acțiunea sau inacțiunea persoanei cu funcție de răspundere în scopul protejării persoanelor interesate la soluționarea problemelor lor, acordării de sprijin divers, indiferent de motivele de care s-a condus protectorul, care nu conține elementele constitutive ale infracțiunii.
Pedeapsă	amendă în mărime de la 25 la 50 de salarii minime.

Modalitatea de săvârșire a protecționismului:	Exemplu:
1) persoana cu funcție de răspundere protejează o anumită persoană (sau mai multe persoane) prin acordarea preferențială de sprijin divers, în detrimentul altor subalterni.	Făptuitorul facilitează angajarea la serviciu a persoanei protejate, acordarea de sporuri salariale, de premii, avansarea în funcție, precum și obținerea altor avantaje.
2) persoana cu funcție de răspundere, folosindu-se de situația de serviciu, apelează la o altă persoană cu funcție de răspundere cu rugămintea de a angaja la serviciu sau de a susține profesional persoana protejată (rudă, prieten sau altă cunoștință), fără a-i promite sau oferi vreun avantaj.	Făptuitorul sprijină persoana protejată prin neluarea de măsuri față de aceasta pentru slaba prestația profesională, încălcarea disciplinei de serviciu și îndeplinirea necorespunzătoare a atribuțiilor de serviciu.

2. Prevenirea corupției

Activitatea de prevenire a corupției este complexă și include o gamă variată de acțiuni sociale, efectuate la niveluri sociale diferite. Ea presupune, în primul rând, efectuarea unor acțiuni anticorupție la nivel social general, care pot fi realizate numai și numai de autoritățile legislative și guvernamentale.

Cu toate acestea, pot fi luate o serie de măsuri de prevenire a corupției la nivel de instituții publice și de subdiviziuni ale lor. Măsurile în cauză sunt îndreptate spre înlăturarea condițiilor care favorizează comiterea actelor de corupție și crearea altora care, dimpotrivă, ar împiedica producerea faptelor de corupție. Înfăptuirea acestor măsuri cade în sarcina conducătorilor instituțiilor publice și ai subdiviziunilor lor.

Iată o serie de măsuri de prevenire a corupției în instituțiile publice, pe care le pot implementa conducătorii acestora:

- reducerea numărului de funcționari în sectorul public;
- transmiterea unor atribuții publice în gestiune privată sau obștească;
- reducerea birocrăției;
- promovarea transparenței în activitate;
- prevenirea și soluționarea conflictelor de interese;
- crearea unor modalități automatizate de interacțiune cu cetățenii;
- promovarea consecventă a unei politici de cadre axată pe integritatea funcționarului din sectorul public;
- crearea unor mecanisme de sesizare anonimă a actelor de corupție;
- familiarizarea temeinică cu prevederile legale referitoare la corupție;
- cultivarea susținută a eticii funcționarului din sectorul public;

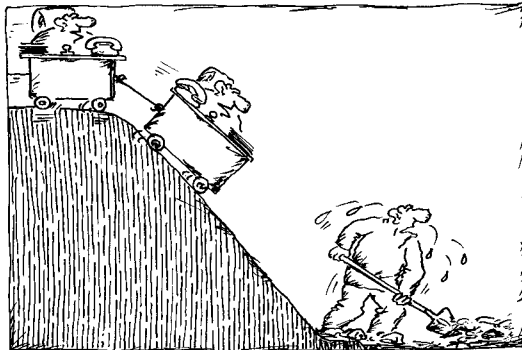
- desfășurarea unei campanii educaționale anticorupție;
- colaborarea cu organizațiile neguvernamentale specializate în prevenirea corupției;
- evaluarea sistematică a nivelului de corupție.

De menționat că spre deosebire de contracarare, adică reprimarea juridică a celor care săvârșesc fapte de corupție, prevenirea corupției este mult mai avantajoasă și din punct de vedere financiar, deoarece ea presupune costuri mult mai mici.

În vederea obținerii unui efect maxim în prevenirea corupției din instituțiile publice este recomandabilă aplicarea în bloc a măsurilor propuse. Realizarea uneia sau numai a unora măsuri va conduce la un rezultat parțial, nesatisfăcător, căci efectul maxim se atinge prin acțiunea conjugată a acestor măsuri și nu prin exploatarea, fie și foarte intensă, a uneia dintre ele.

2.1 Reducerea numărului de funcționari în sectorul public

Reducerea numărului de funcționari în sectorul public constituie o stringentă prioritate în diminuarea manifestărilor de corupție în instituțiile publice. Efectul de prevenire se obține prin reducerea numărului de potențiali corupți, dar nu se limitează numai la atât.

Compensarea reducerilor de personal poate fi realizată pe următoarele căi:

- ridicarea nivelului de profesionalism al subalternilor;
- simplificarea procedurilor de realizare a activităților din instituție (subdiviziune);
- automatizarea activităților din cadrul instituției (subdiviziunii);
- reducerea numărului funcțiilor de conducere (de exemplu, a adjuncților);
- includerea în atribuțiile de serviciu ale șefilor diverselor structuri și servicii interne și ale adjuncților lor sarcini executorii, pe lângă cele manageriale generale existente;
- motivarea funcționarilor din sectorul public prin sporirea salariilor din contul fondurilor disponibile ca urmare a reducerii unităților din statul de funcții;
- reorganizarea structurală a instituției (subdiviziunii);
- debirocratizarea activității instituției (vezi pct. 3);
- transmiterea unor atribuții publice în gestiune privată sau obștească (vezi pct. 2).

Știați că...

În Republica Moldova avem circa 58.000 de funcționari publici, ceea ce înseamnă că există 1 funcționar public la circa 58 de cetățeni?

Soluțiile prezentate nu au un caracter exhaustiv. Pot fi elaborate și altele, în funcție de specificul fiecărei instituții publice, iar fiecare dintre dvs. este cel mai indicat să le elaboreze și chiar trebuie s-o facă.

2.2 Transmiterea unor atribuții publice în gestiune privată sau obștească

Transmiterea unor atribuții publice în gestiune privată sau obștească constituie o cerință a transformărilor într-o societate modernă. Ele nu numai că reduc cheltuielile publice, ci și conduc la o îmbunătățire a activității în domeniile respective.

În plus, și asta interesează în primul rând din perspectiva activității de prevenire, este șubrezită simțitor temelia corupției din domeniul vizat.

Pentru realizarea acestei măsuri este necesar:

- a studia practica țărilor care au reușit, cu succes, să elaboreze și/sau implementeze asemenea programe;
- a studia legislația europeană în domeniu;
- a stabili atribuțiile publice ce pot fi transmise în gestiune privată sau obștească;
- a elabora mecanismul de control asupra activității agenților privați sau obștești care vor prelua aceste atribuții publice;
- a elabora pachetul de acte normative menite a reglementa noua situație în domeniu;

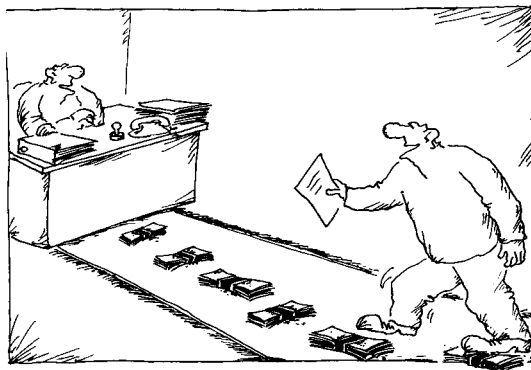
- a iniția o campanie de explicare opiniei publice necesitatea efectuării unor asemenea reforme;
- a continua procesul de transferare a atribuțiilor publice în gestiune privată sau obștească acolo unde el a fost deja demarat, dar realizat într-o măsură insuficientă.

Rețineți:

Nu există corupție fără funcționari corupți!

Transferarea, parțială sau deplină, a unor atribuții publice în gestiune privată sau obștească nu constituie o noutate pentru Republica Moldova. Anterior, au fost realizate mai multe asemenea operații, dat fiind faptul că în sistemul comunist care a existat statul a preluat în gestiune publică aproape toate sferile de activitate socială.

Printre activitățile publice transmise, parțial, în gestiune privată sau obștească menționăm: activitatea economică, învățământul, cultura, sportul, cercetarea științifică, mass-media sau medicina.

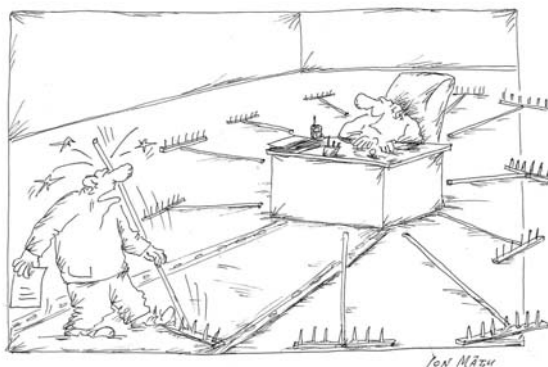
Cu toate acestea, procesul nu a fost, nici pe de parte, finalizat. Iată doar câteva exemple privitoare la posibilitățile rămase în afara transferării atribuțiilor publice în gestiune privată sau obștească:

- înființarea orfelinatelor private și instituirea practicii plasării copiilor orfani în familii;
- constituirea fondurilor private de pensii;
- înființarea penitenciarelor private;
- instituirea practicii de a efectua controale (evaluări de audit) în instituții publice de către firme private;
- repartizarea, prin concurs, a fondurilor din bugetul de stat către instituțiile de cercetare private sau obștești sau chiar grupurilor de cercetători independente;
- gestionarea alimentării cu apă (potabilă și tehnică) a consumatorilor;
- gestiunea fondului silvic (sau cel puțin operarea unor concesiuni);
- concesiunea resurselor minerale, de apă etc.;
- gestiunea alimentării cu agent termic a consumatorilor;
- exploatarea gunoiștilor;
- salubritatea localităților;
- efectuarea expertizei ecologice.

Soluțiile prezentate nu au un caracter exhaustiv. În funcție de specificul fiecărei instituții publice, pot fi elaborate și altele, iar fiecare dintre dvs. este cel mai indicat să le elaboreze și chiar trebuie să o facă.

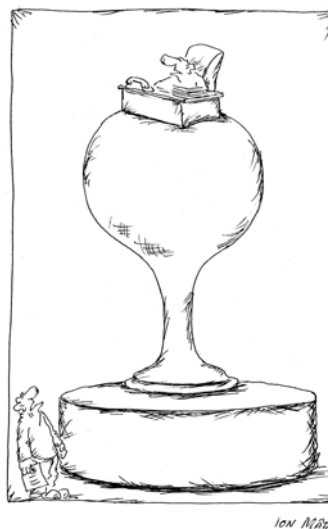
2.3 Reducerea birocrăției în instituțiile publice

Birocrația constituie unul dintre cei mai favorizanți factori ai corupției. Ea formează un mediu deosebit de fertil pentru manifestările de corupție în instituțiile publice. De aceea, reducerea birocrăției este o măsură obligatorie pentru prevenirea corupției în instituția sau subdiviziunea pe care o conduceți.

Debirocratizarea poate fi realizată pe asemenea căi:

- simplificarea procedurilor de examinare a cererilor sau altor solicitări ale cetățenilor adresate instituțiilor publice;
- reducerea numărului de persoane însărcinate a soluționa o cerere;
- conlucrarea între diverse instituții publice în scopul de a evita dublarea activității acestora;
- micșorarea numărului de acte solicitate beneficiarilor pentru soluționarea cererilor;
- punerea la dispoziția cetățenilor a unor ghiduri în care să fie reflectate clar și succint procedura, termenele, actele necesare, temeiurile juridice și alte condiții necesare soluționării cererii;
- utilizarea unui stil managerial bazat pe colegialitate, inițiativă și deschidere în

cadrul instituției publice sau subdiviziunii pe care o conduceți*;

- crearea unor servicii de consultanță în cadrul instituțiilor publice, care ar oferi informația necesară și ar sprijini cetățeanul, iar în cazul în care astfel de servicii există se impune eficientizarea lor;
- automatizarea procesului de activitate prin dotarea instituției cu tehnică modernă (computere, imprimante, copiatoare, scanere etc.);
- conectarea tuturor funcționarilor la rețeaua Internet și crearea rețelelor informatice interne (Intranet);
- crearea unor modalități automatizate de interacțiune cu cetățenii (vezi mai jos o prezentare detaliată a acestor modalități).

Știați că ...

... estimările minime, efectuate de Transparency International – Moldova, denotă că în ultimele 12 luni suma banilor plătiți în calitate de mită de persoanele din gospodăriile casnice constituie peste 30 la sută din bugetul de stat pentru anul 2002 la capitolul venituri, bani care fi ar trebuit să se întoarcă la populație pentru achitarea și majorarea salariilor și pensiilor, indemnizațiilor pentru categoriile social-vulnerabile etc.?

Lilia Carașciuc, Efim Obreja, Tudor Popovici, Valeriu Mîndru, "Corupția și accesul la justiție în viziunea societății și a experților", Chișinău, 2002, p.28

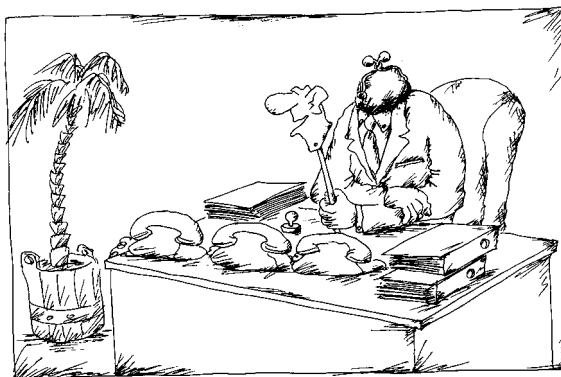
Soluțiile prezentate nu au un caracter exhaustiv. În funcție de specificul fiecărei instituții publice, pot fi elaborate și altele, iar fiecare dintre dvs. este cel mai indicat să le elaboreze și chiar trebuie s-o facă.

* Efim Obreja, Viorelia Gâscă și Teodor Potîrniche, *Achizițiile publice și etica publică: viziuni privind combaterea corupției*, Chișinău, 2002, p.79.

2.4 Promovarea transparenței în activitate

Transparența activității în instituțiile publice constituie o condiție absolut necesară de prevenire a faptelor de corupție. Acolo unde nu există transparență se creează condiții favorabile proliferării faptelor de corupție. Activitatea lipsită de transparență într-o instituție publică reprezintă un semnal de înaltă probabilitate a existenței actelor de corupție.

Transparență trebuie să existe în toate aspectele de activitate a instituțiilor publice și în special:

- bugetul și modul în care sunt cheltuiți banii publici (prezentarea cheltuielilor pe categorii și articole);

- modul de numire în funcție a conducătorilor și de angajare a funcționarilor de rând sau de concediere a acestora;
- planurile de activitate;
- dările de seamă;
- deciziile care se iau în diverse chestiuni, îndeosebi acele de importanță majoră;
- veniturile funcționarilor și proveniența lor;
- achizițiile publice efectuate și cele preconizate;
- acțiunile întreprinse pentru prevenirea corupției;
- măsurile luate față de funcționarii asupra cărora există plângeri sau denunțuri cu privire la comiterea de ilegalități sau fapte de corupție;
- controalele efectuate atât de conducerea instituției, cât și de alte organe abilitate, precum și rezultatele lor;
- soluționarea petițiilor.

Rețineți:

Bezna naște monștri!

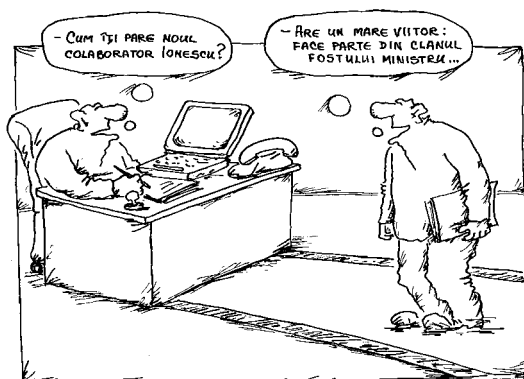
Transparența este cel mai bine asigurată prin intermediul unei pluralități de mijloace, cum ar fi:

- crearea serviciilor de relații cu publicul;
- crearea serviciilor de presă;
- formarea unui mecanism de acces rapid și complet (în limitele stabilite de legislație) la informația publică;
- publicarea unor rapoarte privitoare la activitatea instituției;
- publicarea bugetului și a cheltuielilor concrete efectuate;
- cooptarea societății civile la luarea deciziilor, în special a celor strategice și de importanță socială deosebită;
- numirea și angajarea prin concurs public a conducătorilor și funcționarilor;
- publicarea rezultatelor controalelor efectuate;

- instituirea unor modalități impersonale și automatizate de efectuare a achizițiilor publice pentru instituție;
- conlucrarea cu societatea civilă în proiectarea activității;
- informarea cetățenilor despre modul de funcționare a instituției și atribuțiilor exacte ale acesteia;
- informarea cetățenilor despre criteriile utilizate la luarea deciziilor importante;
- cooptarea societății civile în realizarea acțiunilor concrete din agenda instituției;
- organizarea unor activități independente de audit;
- realizarea unor dări de seamă publice (cu participarea directă a reprezentanților mass-media, societății civile și ai altor instituții publice).

Transparența trebuie nu doar respectată la cererea cetățenilor, ci trebuie promovată conștient, consecvent și bine orientat.

Soluțiile prezentate nu au un caracter exhaustiv. În funcție de specificul fiecărei instituții publice, pot fi elaborate și altele, iar fiecare dintre dvs. este cel mai indicat să le elaboreze și chiar trebuie s-o facă.

2.5 Prevenirea și soluționarea conflictelor de interes

Într-o serie de cazuri, deloc neglijabilă, la originea faptelor de corupție stă conflictul de interes.

Un **conflict de interes** implică un conflict între datoria față de public și interesele personale ale unui funcționar public, în care funcționarul public are interese, în calitate sa de persoană privată, care ar putea influența necorespunzător îndeplinirea obligațiilor și responsabilităților oficiale¹.

Aflat în fața unei divergențe de interes, loialitatea funcționarului devine divizată, el fiind pus în situația de a alege între interesele personale și cele de serviciu, și poate conduce, în unele cazuri, la fapte de corupție.

În cazul în care un interes personal a compromis în fapt îndeplinirea corectă a sarcinilor unui funcționar public, situația specifică respectivă trebuie privită mai degrabă ca un caz de comportament necorespunzător sau „abuz de serviciu” sau chiar ca un caz de corupție și nu ca un „conflict de interes”.

Interesele personale nu se limitează la interesele financiare sau pecuniare, sau la acele interese care generează un beneficiu personal direct pentru funcționarul public.

La interese personale ale funcționarului trebuie atribuite și cele ale:

- familiei sale;
- rudelor;
- prietenilor;
- asociației al căreia membru este sau altor afiliații personale;

¹ Ghidul OCDE pentru rezolvarea conflictului de interes în administrația publică, iunie 2003.

- oricărei persoane cu care are întâlniri sociale frecvente;
- persoanelor cărora le datorează o favoare sau față de care se simte obligat, etc.

Există două tipuri de conflicte de interese:

- reale;
- aparente.

Conflictele de interese reale există în situația în care deciziile și acțiunile funcționarului sunt influențate de interesele personale ale acestuia.

Exemplu

Un funcționar aflat în consiliul de evaluare a tenderului favorizează un licitator care îi este prieten.

Conflictele de interese aparente există în situația în care opinia publică percepe deciziile sau acțiunile funcționarului public ca fiind influențate în mod necorespunzător de interesele lui personale, dar în realitate situația nu este așa.

Exemplu

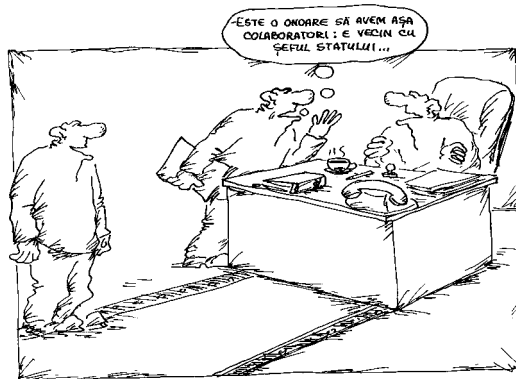
Un funcționar aflat în consiliul de evaluare a tenderului omite să declare că unul dintre licitatori îi este prieten.

De precizat că conflictele de interese aparente afectează la fel de puternic imaginea instituției publice și încrederea publică în integritatea ei ca și cele reale, de aceea este absolut necesar a lua măsuri ca ele să nu existe.

Conflict de interese există, de pildă, în următoarele situații:

- un funcționar intră în parteneriat de afaceri cu o firmă care are relații economice cu instituția publică, al cărei angajat este;

- un conducător își permite jocuri de noroc pentru bani sau alte bunuri cu subalternii săi;
- un funcționar este implicat în atribuirea contractelor publice unei firme la care intenționează să se angajeze după pensionare;
- soția (sau altă rudă) unui funcționar responsabil de eliberarea licențelor sau autorizațiilor conduce o firmă de consultanță în materie de licențiere;
- un funcționar este angajat prin cumul la o companie care colaborează oficial cu instituția la care acesta are serviciu de bază;
- un funcționar investește într-o firmă care furnizează bunuri instituției publice, al cărui angajat este.

Funcționarul provoacă conflict de interese în situația în care procedează astfel:

- dă sfaturi unei firme referitoare la strategia pe care s-o adopte la participarea la o licitație a unei oferte publice, în condițiile în care el este implicat în realizarea licitației din parte instituției publice licitatoare;
- omite să declare că are interese financiare legate de furnizorii și contractanții care au afaceri cu instituția publică, al cărei angajat este;

- oferă asistență sau consultanță concurentului unei instituții publice, angajându-se prin cumul la prima;
- recomandă o persoană la o funcție din instituție, în condițiile în care el este implicat în examinarea candidaturii acesteia sau în angajarea lui;
- recomandă cheltuirea unor fonduri pentru o organizație în care el sau rudele lui au un interes;
- poartă negocieri cu o firmă la care el sau rudele lui dețin acțiuni.

Conducătorul unei instituții publice sau al unei subdiviziuni a acesteia poate lua următoarele măsuri pentru a reglementa și evita apariția conflictelor de interese:

- reglementarea strictă a situațiilor de conflict de interese sau întreprinderea măsurilor necesare în acest scop;
- instituirea unor sisteme și proceduri de soluționare a conflictelor de interese;
- familiarizarea subalternilor cu prevederile legale în materie de conflict de interese;
- educarea funcționarilor în spiritul obligației deontologice de a pune interesele publice mai presus de interesele personale;
- elaborarea și propagarea permanentă a unor îndrumări privind declararea conflictului de interese adresate funcționarilor din instituție;

- încorporarea îndrumărilor privind declararea conflictului de interese în codurile etice;
- atenționarea permanentă a subalternilor privitor la obligația de a declara existența unor conflicte de interese;
- documentarea integrală a declarațiilor privind conflictele de interese și înregistrarea tuturor acțiunilor luate în legătură cu acestea;
- stabilirea domeniilor din cadrul instituției publice în care pot apărea conflicte de interese;
- anticiparea reacției opiniei publice la diverse situații similare conflictului de interese;
- dispunerea neparticipării funcționarilor la acțiuni sau la luarea unor decizii ce pot genera conflict de interese;
- revizuirea și actualizarea periodică a politicii și procedurilor referitoare la conflictul de interese și mecanismele de control intern.

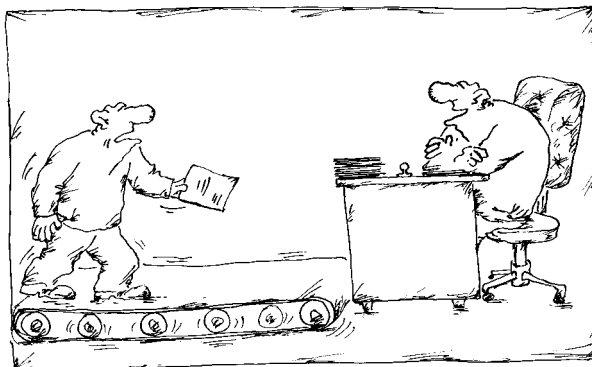
2.6 Crearea unor modalități automatizate de interacțiune cu cetățenii

Actele de corupție au loc în condițiile în care un cetățean (o instituție, un agent economic etc.) are nevoie de ceva (o decizie, un act etc.) de la un funcționar din sectorul public. Dacă cetățenii n-ar avea nevoie să apeleze personal la un funcționar din sectorul public, nici nu s-ar putea produce acte de corupție în instituțiile publice.

Realitatea e că un funcționar are menirea de a gestiona treburi publice, precum și a rezolva unele chestiuni particulare ale cetățeanului concret și nici nu poate fi altfel. În a doua situație, cetățeanul se află în relație directă cu funcționarul din sectorul public fapt care creează condiții favorabile corupției.

De aceea, este necesar, în vederea prevenirii actelor de corupție, a limita, pe cât e posibil, relațiile directe între cetățean și

funcționarul din sectorul public. O posibilitate modernă de a realiza așa ceva o constituie crearea unor modalități automatizate de interacțiune cu cetățenii.

Să concretizăm principiul prin câteva exemple:

- lansarea unor pagini web ale instituției, prin al căror intermediu cetățenii pot interacționa cu instituția pe care o conduceți;
- utilizarea unor sisteme informatice care alcătuiesc automat biletele de la examenele unei instituții de învățământ și verifică, tot automat, răspunsurile date de cei examinați, fără posibilitatea de intervenție arbitrară a angajaților acestei instituții;
- instituirea unor sisteme informatice de recepționare și de alegere a ofertelor pentru achizițiile publice (licitații electronice). Astfel, agentul economic accesează pagina web a unei instituții publice și își depune oferta sa, completând rubricile respective de pe pagina web, fără a veni în contact nemijlocit cu responsabilul de la acea instituție. Oferta este aleasă de programul electronic în baza unor criterii prestabilite, în acest fel fiind exclusă ori diminuată la maximum subiectivitatea funcționarului.

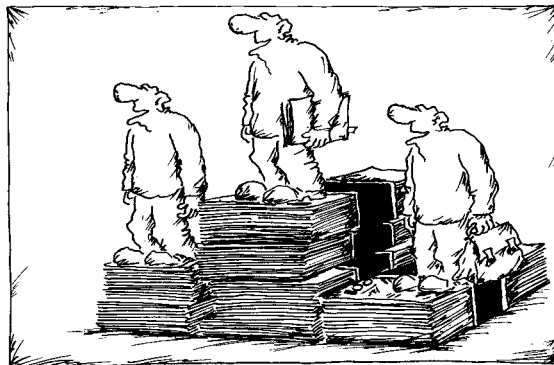
Dincolo de cele semnalate, introducerea unor modalități automatizate de interacțiune cu cetățenii aduce și o serie de alte beneficii, cum ar fi:

- oferă posibilitatea reducerii considerabile a numărului de funcționari din sectorul public;
- sporește eficiența în activitatea instituției publice;
- permite unui număr mare de cetățeni să beneficieze simultan de serviciile instituției pe care o conduceți;
- economisește banii publici;
- conduce la diminuarea substanțială a suspiciunilor privind incorectitudinea funcționarului din sectorul public și abordarea lui părtinitoare.

Soluțiile prezentate nu au un caracter exhaustiv. În funcție de specificul fiecărei instituții publice, pot fi elaborate și altele, iar fiecare dintre dvs. este cel mai indicat să le elaboreze și chiar trebuie s-o facă.

2.7 Promovarea consecventă a unei politici de cadre axată pe integritatea funcționarului din sectorul public

Corupția nu există în afara unor indivizi concreți. Dacă există corupție, înseamnă că există și funcționari corupți, iar aceștia constituie un factor de propagare a fenomenului, de provocare a disfuncțiilor în activitatea instituției și de alterare a imaginii ei.

Iată de ce, pentru a preveni corupția sau a scăpa de ea se impune promovarea consecventă a unei politici de cadre axate pe integritatea funcționarului din sectorul public.

În acest sens pot fi întreprinse următoarele acțiuni:

- includerea între cerințele principale înaintate față de funcționari a exigenței privind integritatea lor;
- includerea în contractul de muncă a funcționarilor a prevederilor cu privire la angajamentele și responsabilitățile pentru eventualele fapte de corupție;
- supravegherea strictă, exercitarea unei presiuni de influență anticorupțională (discuții permanente privind caracterul pronunțat negativ al fenomenului corupției, manifestarea intoleranței sau chiar condamnarea vehementă a unor astfel de acte și solicitarea opiniei funcționarului respectiv etc.) sau concedierea funcționarilor asupra cărora planează suspiciunea de corupție;
- înlocuirea funcționarilor corupți cu alții onești;
- stimularea explicită (prin anunțarea temeiului pentru care se face premierea persoanei respective) materială și morală a funcționarilor incoruptibili;
- promovarea exclusivă în funcțiile de conducere a funcționarilor onești;
- considerarea prioritară a integrității la efectuarea atestărilor, chiar și în detrimentul calităților profesionale;
- stabilirea unor criterii profesionale clare și exacte de selectare a candidatului într-o funcție publică;
- stabilirea obligației exprese pentru personalul de conducere al instituțiilor publice privind prevenirea și contracararea cazurilor de corupție ale subalternilor;
- angajarea prin concurs public și transparent a candidaților la funcțiile din instituțiile publice.

În unele instituțiile de drept este necesară utilizarea testului poligraf (detectorului de minciuni) și doar în cazurile când există suspiciuni privind acte de corupție. Această măsură presupune cheltuieli minime, în schimb constituie unul dintre cele mai eficace mijloace de prevenire și contracarare a corupției. În plus, ea este foarte eficientă deoarece reduce considerabil resursele alocate acestei misiuni: personal, timp, finanțe etc.

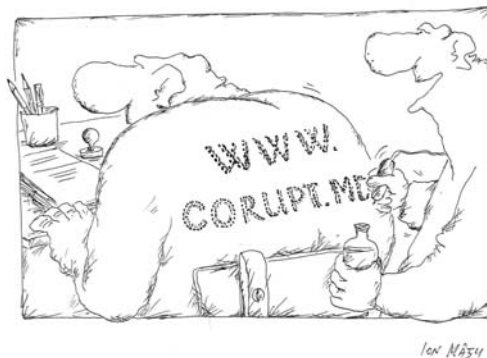
Rețineți:

Omul sfințește locul!

Soluțiile prezentate nu au un caracter exhaustiv. În funcție de specificul fiecărei instituții publice, pot fi elaborate și altele, iar fiecare dintre dvs. este cel mai indicat să le elaboreze și chiar trebuie s-o facă.

2.8 Crearea unor mecanisme de sesizare anonimă a actelor de corupție

Unul dintre cele mai eficace și, totodată, eficiente metode de prevenire a corupției în instituțiile publice o constituie crearea unor mecanisme de sesizare anonimă a actelor de corupție.

Trebuie să avem în vedere faptul că o serie de acte de corupție se înfăptuiesc prin implicarea cetățenilor, adică aceștia cunosc nemijlocit despre fapta comisă și constituie, în majoritatea cazurilor, unica sursă de informație.

Cercetările arată că deseori funcționarul din sectorul public este cel care pretinde sau chiar extorchează mită de la cetățeni. Multora le repugnă și îi revoltă un astfel de comportament al slujbaşului public, fiind dispuși la colaborare în vederea dezvoltării lor, doar că nu dispun de condițiile necesare unei conlucrări.

Pentru a crea condiții necesare participării cetățeanului la demascarea funcționarilor corupți, pot fi utilizate multiple modalități. Să examinăm câteva dintre acestea:

- instituirea unor linii telefonice la care cetățeanul poate anunța factorii de decizie din instituția publică sau din subdiviziunea dvs. despre faptul că un funcționar pretinde mită sau chiar a primit-o. Numărul acestui telefon trebuie scris pe un panou de dimensiuni suficient de mari ca să sară în ochi și trebuie plasat la un loc vizibil pentru cetățean;
- includerea pe pagina web a instituției sau subdiviziunii dvs. a unui compartiment care permite sesizarea responsabililor din instituția sau subdiviziunea dvs. despre faptul că un funcționar pretinde mită sau chiar a primit-o. Adresa paginii web trebuie scrisă pe un panou de dimensiuni suficient de mari ca să sară în ochi și care va fi plasat la un loc vizibil pentru cetățean;
- deschiderea unor cutii de poștă electronică (e-mail) specializate pe a căror adresă cetățenii vă pot sesiza asupra faptului că un funcționar pretinde mită sau chiar a primit-o. Adresa acestei cutii poștale trebuie, de asemenea, scrisă pe un panou de dimensiuni suficient de

mari ca să sară în ochi și care va fi plasat la un loc vizibil pentru cetățean;

- plasarea unui panou de dimensiuni suficient de mari ca să sară în ochi cetățeanului într-un loc vizibil pe care va fi scris numărul de telefon specializat al Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției și la care cetățenii pot sesiza acest organ de drept despre actele de corupție comise de funcționarii din instituția sau subdiviziunea dvs.;
- instalarea unor lădițe în incinta instituției publice, la care cetățenii pot pune sesizări referitoare la actele de corupție săvârșite de funcționari. Ele urmează a fi plasate în locuri accesibile vizitatorilor, dar ferite de ochii altora, de funcționari sau de unii cetățeni;
- instituirea recompenselor bănești pentru cei care oferă informații ce pot conduce la demascarea funcționarilor corupți.

Asemenea sesizări vor constitui un instrument deosebit de util în munca de prevenire cu subalternii și de promovare a cadrelor oneste, de pildă:

- supravegherea strictă a funcționarilor asupra cărora planează bănuială că ar fi corupți;
- exercitarea unei presiuni de influență anticorupțională asupra funcționarilor despre care cetățenii au sesizat că au comis în adresa lor acte de corupție;
- concedierea funcționarilor asupra cărora planează suspiciunea de corupție;
- transferarea funcționarilor corupți în funcții în care posibilitățile de corupere sunt esențialmente reduse;
- justificarea stimulării materială și morală a funcționarilor concreți pentru integritate;
- identificarea sigură a funcționarilor onești pentru a fi promovați în funcțiile de conducere.

Rețineți:

Ce-i scris cu penița nu tai nici cu bărdița!

Soluțiile prezentate nu au un caracter exhaustiv. În funcție de specificul fiecărei instituții publice, pot fi elaborate și altele, iar fiecare dintre dvs. este cel mai indicat să le elaboreze și chiar trebuie s-o facă.

2.9 Familiarizarea temeinică cu prevederile legale referitoare la corupție

Într-o serie de cazuri funcționarii din sectorul public comit acte de corupție fără a fi conștienți de acest lucru. Își lasă amprenta practicile ilicite înrădăcinate, din păcate, în conștiința socială. Ei pornesc, prin inerție, de la falsa premisă precum că toți procedează astfel și că este vorba, de fapt, despre niște gesturi neînsemnate, ba chiar nevinovate. Asemenea reprezentări sunt întreținute, în mare parte, de necunoașterea dispozițiilor legale în materie de corupție.

De aceea, este necesar ca toți conducătorii de instituții publice și subdiviziuni să realizeze sistematic măsuri de familiarizare temeinică a subalternilor lor cu prevederile legale vizând corupția.

Există 3 acte normative naționale de bază care reglementează interdicțiile referitoare la actele de corupție:

- Legea Republicii Moldova privind combaterea corupției și protecționismului;
- Codul penal;
- Codul cu privire la contravențiile administrative;

Prima parte a acestui ghid vă oferă o tratare populară a dispozițiilor cuprinse în actele normative enumerate și vă poate fi de real folos în familiarizarea subalternilor cu dispozițiile lor.

Cunoașterea actelor normative sus-indicate nu este însă suficientă. Pentru o mai bună particularizare a dispozițiilor lor se cere o cunoaștere temeinică și a:

- atribuțiilor de serviciu ale subalternilor, care sunt stipulate, de regulă, fie în instrucțiunile sau în regulamentele de organizare internă, fie în legea de bază care reglementează activitatea instituției publice;
- prevederilor din actele normative care reglementează activitatea din sectorul public respectiv (de exemplu, Legea privind administrația publică locală, Legea privind finanțele publice locale etc.).

Se impune, de asemenea, o bună informare despre:

- programele naționale anticorupție (de exemplu, Strategia națională de prevenire și combatere a corupției, Planul de acțiuni pentru realizarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției, Programul de stat de combatere a criminalității și corupției pentru anii 2003-2005);
- directivele prezidențiale, guvernamentale, ministeriale sau departamentale referitoare la prevenirea și contracararea corupției (de exemplu, Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea planului de acțiuni întru eficientizarea interacțiunii și colaborării organelor de drept și de control în combaterea criminalității și corupției nr. 898 din 03.08.04 și Dispoziția ulterioară privind crearea consiliului coordonator privind combaterea criminalității și corupției).

Ele trebuie implementate în activitatea fiecărei instituții, în funcție de specificul acesteia sau de referirile și sarcinile expres stabilite în documentul respectiv, iar cunoașterea lor creează premisa majoră în acest sens.

Există o multitudine de modalități prin care poate fi realizată familiarizarea subalternilor cu prevederile legale referitoare la corupție, cum ar fi:

- difuzarea textelor normative sus- indicate;
- organizarea unor lecții de perfecționare profesională având ca subiect normele privitoare la corupție sau de alt ordin dar relevante din acest punct de vedere;
- participarea subalternilor la diverse seminare în materie desfășurate de organizațiile neguvernamentale;
- invitarea instituțiilor de cercetare și a organizațiilor neguvernamentale specializate în prevenirea corupției pentru a desfășura asemenea reuniuni cu subalternii;
- includerea cerinței de a cunoaște dispozițiile privitoare la corupție la atestarea cadrelor sau alte acțiuni de acest gen.

De observat că familiarizarea temeinică a subalternilor cu prevederile legale referitoare la corupție are și un caracter educativ important, pentru că îi determină involuntar să-și privească propriul comportament prin prisma celor aflate.

Soluțiile prezentate nu au un caracter exhaustiv. În funcție de specificul fiecărei instituții publice, pot fi elaborate și altele, iar fiecare dintre dvs. este cel mai indicat să le elaboreze și chiar trebuie s-o facă.

2.10 Cultivarea susținută a eticii funcționarului din sectorul public

Gândirea omului este astfel formată încât el nu poate exista fără a se atașa unor principii și valori. Ele servesc drept regulatori ai comportamentului său.

În activitatea profesională acționează același mecanism de reglare a comportamentului. Tocmai din aceste considerente este important a dezvolta și propaga intens o etică profesională. În cazul de față este vorba despre o etică a funcționarului din sectorul public.

Știați că ...

... în 94% dintre companiile britanice, 92% americane, 84% germane și olandeze, regulamentele firmelor conțin interdicția expresă de a recurge la mită adresată angajaților?

L. Carașciuc, M. Ciubotaru, N. Pațiu, L. Bejan, „Corupția și evaziunea fiscală: dimensiuni economice, Chișinău, 2003, p.8.

Etica funcționarului din sectorul public trebuie fundamentată pe astfel de valori și principii:

- serviciul public reprezintă o activitate socială a cărei principal caracter este cel de a deservi comunitatea;
- în serviciul public se află cei care sunt animați puternic de interese sociale și nu de interese materiale;
- incoruptibilitatea constituie elementul esențial al funcționarului din sectorul public;
- funcționarul din sectorul public există pentru cetățean și datorită cetățeanului;
- abnegația este o trăsătură distinctivă a funcționarului din sectorul public;
- respectarea, asigurarea și promovarea drepturilor și libertăților omului reprezintă un obiectiv major al funcționarului din sectorul public;
- profesionismul este definitiv pentru funcționarul din sectorul public.

Există variate modalități de cultivare a eticii funcționarului din sectorul public, dintre care:

- elaborarea unui cod deontologic al funcționarilor din sectorul public (unul general și o serie de coduri particulare pentru diverse servicii publice);

- editarea și difuzarea permanentă a diverselor materiale propagandistice: postere, foi volante, insigne, calendare (de perete, de birou sau de buzunar), etc.;
- desfășurarea diverselor manifestări festive unde să fie accentuată apartenența la serviciul public (de exemplu, zilele profesionale, sărbătorile naționale, realizarea unui bun public);
- tipărirea unor agende cu elemente de cultivare a eticii funcționarului din sectorul public (de exemplu, imagini sugestive, enunțuri educative);
- cultivarea permanentă a sentimentului de atașament față de grupul profesional al funcționarilor din sectorul public. Acest fapt poate fi menționat cu diverse ocazii semnificative (de exemplu, zilele de naștere ale subalternilor, premiera acestora) sau cotidiene (de exemplu, ședințe de lucru, întruniri de lucru cu funcționarii din alte instituții publice);
- instituirea unor distincții (de exemplu, diplome transmisibile) pentru persoanele sau serviciile, subdiviziunile necorupte.

Un eventual Cod de conduită al funcționarilor din cadrul unei instituții sau organizații publice ar putea să reglementeze:

- standardele de conduită a funcționarilor, elaborate în baza principiilor legalității, echității, umanismului, imparțialității, independenței, integrității, responsabilității, loialității față de serviciu, transparenței și incoruptibilității;
- instituirea și aplicarea în cadrul instituției sau organizației a unor proceduri care ar încuraja funcționarii să informeze factorii de conducere referitor la faptele de corupție despre care au aflat în activitatea lor de serviciu;
- obligația funcționarilor din sectorul public de a informa conducerea instituțiilor în care activează sau autoritățile

competente despre toate activitățile extraprofesionale, orice bunuri, daruri sau avantaje ce i se oferă și din care ar putea rezulta un conflict de interese cu atribuțiile lor de serviciu;

- sancțiuni disciplinare ce urmează a fi aplicate funcționarilor care încalcă prevederile codului.

Un element semnificativ îl constituie cultivarea mândriei de a fi funcționar al serviciului public. Simțul demnității este unul dintre cele mai puternice sentimente ale ființei umane, de aceea merită a insista în această privință, doar că sub acest aspect specific.

Soluțiile prezentate nu au un caracter exhaustiv. În funcție de specificul fiecărei instituții publice, pot fi elaborate și altele, iar fiecare dintre dvs. este cel mai indicat să le elaboreze și chiar trebuie s-o facă.

2.11 Desfășurarea unei campanii educaționale anticorupție

Educația, adică activitatea organizată, desfășurată sistematic, de cultivare a unor cunoștințe și atitudini, cu scopul de a le face cunoscute și acceptate, constituie un instrument social important de modelare a comportamentului uman în sensul dorit de societate.

Ea se bazează pe exercitarea unei influențe intense și sistematice de conștientizare socială a unei stări de fapt nedorite și a necesității schimbării acesteia.

Se înșeală cei care consideră că problema corupției este arhicunoscută și că asemenea acțiuni educaționale sunt zadarnice. Problema corupției este relativ cunoscută, dar nu și conștientizată. Populația cunoaște, în general, gradul de răspândire a corupției, dar nu a conștientizat impactul socialmente distructiv al acestui fenomen. Dovadă servește și faptul că lipsește voința socială de a le veni de hac acestor manifestări de-a dreptul dezastruoase pentru societate.

Educația intensă este în măsură a-l pune, la un moment dat, pe individ, dar și societatea în întregime, ca voință colectivă, în situația în care nu se mai poate ascunde după deget și nu se mai poate limita la discuții, ci trebuie să întreprindă ceva concret și încă în mod hotărât pentru a soluționa o problemă socială acută.

Rețineți:

Picătura cu picătură se face marea!

Același lucru este valabil și în raport cu corupția și instituțiile publice. Educația intensă anticorupție poate contribui simțitor la prevenirea ei în instituțiile publice, iar conducătorii acestora, sau a subdiviziunilor lor, au obligația de a o realiza creativ și consecvent.

Ea nu înseamnă doar aducere aminte, ci presupune un conținut bine gândit: pertinent, convingător și sugestiv.

Știați că ...

... Guvernul Coreii îndeamnă să fie oferită o educație anticorupție atât funcționarilor publici din administrația centrală, regională și locală, cât și celor din alte instituții publice. De asemenea, Guvernul cheamă ca fiecare centru de instruire a funcționarilor publici să fie obligat a include cursuri anticorupție în programul lor de instruire. Mai mult decât atât, candidații la posturile guvernamentale sunt obligați să depună un jurământ solemn privind respectarea codurilor de conduită ale funcționarilor publici, apriori numirii în funcție?

Efim Obreja, Viorelia Gâscă și Teodor Potîrniche „Achizițiile Publice și Etica Publică: viziuni privind combaterea corupției”, pp. 129-130.

Există o sumedenie de modalități de a face educație, directe sau indirecte, explicite sau implicite. O imaginație creativă poate inventa o infinitate de modalități, contează posibilitățile de difuzare și de captare a atenției publicului. Bunăoară:

- difuzarea unor materiale cu conținut anticorupție;
- organizarea unor manifestări referitoare la problema corupției;
- diseminarea unor informații referitoare la corupție;
- elogiarea incoruptibilității și a funcționarilor onești.

Materiale cu conținut anticorupție:

- calendare (de perete, de buzunar și de birou);
- panouri;
- placate;
- pliante;
- foi volante;
- agende;
- pixuri;
- carnete;
- mape;
- brelocuri;

- tricouri;
- sacoșe, pungi, etc.

Conținutul unor astfel de materiale poate fi redat prin:

- text (informații, date statistice, maxime etc.);
- imagini (desene, caricaturi, simboluri etc.);
- combinație de text și imagini.

Manifestări referitoare la problema corupției:

- invitarea unor specialiști în materie de corupție (cercetători, cadre didactice universitare sau practicieni din organele de drept) pentru a ține o lecție publică;
- desfășurarea unor seminare interactive (participative) referitoare la problema corupției;
- training-uri de perfecționare profesională în materie de legislație privitoare la corupție.

Informații referitoare la corupție:

- despre dimensiunile corupției;
- despre pericolul economic, social, politici și chiar ecologic al corupției;
- despre cazuri de demascare a funcționarilor din sectorul public corupți și tragerea lor la răspundere juridică;
- despre acțiunile de prevenire a corupției folosite în alte instituții sau în instituțiile similare din alte țări;
- despre faptele considerate de lege drept acte de corupție;
- despre pedepsele stabilite pentru actele de corupție.

Diseminarea lor poate fi înfăptuită prin astfel de metode:

- la ședințele ordinare;
- în cadrul unor discuții uzuale;
- cu ocazia unor festivități.

Elogierea incoruptibilității și a funcționarilor onești:

- elogierea incoruptibilității ca valoare supremă a funcționarului din sectorul public cu diverse ocazii;
- difuzarea unor materiale (vezi mai sus) care conțin elogieri ale incoruptibilității;
- sublinierea onestității funcționarilor concreți cu fiecare ocazie (festivități, ziua de naștere etc.);
- prezentarea drept exemplu de urmat a funcționarilor onești.

Atunci când concepem și planificăm o acțiune de educație sau o campanie de conștientizare, este recomandabil a lua în considerație următoarele elemente:

- conținutul semantic (ce vom spune?);
- modul în care va fi transmis (cum vom spune?);
- capacitatea de captare a atenției (ce vom obține?).

Pentru realizarea unor campanii educaționale anticorupție de succes puteți apela la suportul instituțiilor de cercetare criminologică sau la organizațiile neguvernamentale specializate în prevenirea corupției, ele vă pot sprijini în mai multe privințe:

- suport conceptual (să vă ofere consultanță în proiectarea acestor campanii);
- suport material (să vă ofere finanțări pentru multiplicarea materialului propagandistic);
- suport personal (să vă ofere voluntari sau specialiști care să pună în practică această campanie).

Țineți minte: atât timp cât există corupție, și încă în asemenea dimensiuni, nu se poate spune că se face prea multă educație pe

marginea problemei. Dacă ea persistă, atunci înseamnă că s-a discutat, în realitate, *insuficient*.

Soluțiile prezentate nu au un caracter exhaustiv. În funcție de specificul fiecărei instituții publice, pot fi elaborate și altele, iar fiecare dintre dvs. este cel mai indicat să le elaboreze și chiar trebuie s-o facă.

2.12 Colaborarea cu organizațiile neguvernamentale specializate în prevenirea corupției

S-ar putea ca la început conducătorul unei instituții publice sau al unei subdiviziuni a acesteia să exclame că nu este specialist în materie și că nu poate să se ocupe de prevenirea corupției în instituția sau subdiviziunea pe care o conduce. Privitor la aceasta este de precizat următoarele:

- conducătorii instituțiilor publice sau ai subdiviziunilor lor trebuie să cunoască cum să prevină corupția;
- aveți pentru aceasta la îndemână ghidul de față;
- puteți apela după consultanță și asistență la instituțiile de cercetare în domeniul criminologiei sau criminalistici;
- puteți apela după consultanță și asistență la organizațiile neguvernamentale specializate în prevenirea corupției.

Organizațiile neguvernamentale specializate în prevenirea corupției sunt în măsură a vă oferi consultanță și asistență multilaterală în realizarea activității de prevenire a corupției în instituția sau subdiviziunea dvs. Ele pot:

- să vă acorde consultanță competentă la elaborarea măsurilor de prevenire a corupției în instituția sau subdiviziunea dvs.;
- să desfășoare training-uri de familiarizare a subalternilor dvs. cu prevederile legale referitoare la corupție;

- să vă ofere literatură științifică și metodică în materie de prevenire a corupției;
- să efectueze evaluarea nivelului de corupție în instituțiile dvs. sau să vă asiste în acest proces;
- să contribuie la depistarea verigilor cele mai vulnerabile față de corupție;
- să vă ofere material propagandistic anticorupție sau să vă asiste la elaborarea lui, ba chiar la conceperea campaniilor de propagandă anticorupție;
- să vă sprijine în realizarea acțiunilor de debirocratizare a instituției sau a subdiviziunii dvs.;
- să participe la acțiunile de cultivare a eticii profesionale, sub aspectul integrității anticorupție;
- să vă ofere sprijin financiar în realizarea acțiunilor de prevenire a corupției în instituția sau subdiviziunea dvs.

Puteți apela la următoarele organizații neguvernamentale pentru a putea obține consultanța și asistența de specialitate necesară:

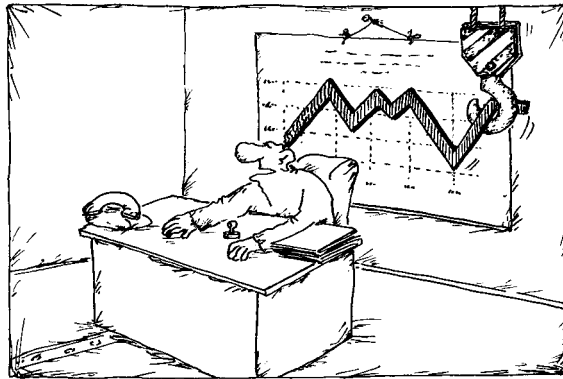
- Transparency International – Moldova;
- Asociația Tinerilor Juriști Cercetători;
- Asociația Independentă de Criminologie din Republica Moldova;
- Asociația Criminologilor din Republica Moldova.

2.13 Evaluarea sistematică a nivelului de corupție

Pentru a demara o campanie de prevenire a corupției în instituția sau subdiviziunea pe care o conduceți, este necesar însă a cunoaște, mai întâi de toate, exact starea de lucruri reală în această privință.

Evaluarea stării de lucruri reală în privința corupției vă oferă posibilitatea de a stabili, pe de o parte, gravitatea, caracterul și determinanții fenomenului, iar pe de altă parte, intensitatea,

amplora și acțiunile ce trebuie întreprinse în vederea redresării situației.

Este indispensabil ca evaluarea nivelului de corupție să se facă sistematic, deoarece numai în așa mod fenomenul poate fi ținut sub control, iar mijloacele de prevenire - schimbate în caz de ineficacitate.

Evaluarea nivelului corupției se poate face prin metoda sondajului de opinie. Iată câteva procedee de aplicare a acestei metode:

- prin intermediul unor chestionare standard distribuite persoanelor pe care îi servește instituția sau subdiviziunea dvs.;
- prin intermediul unei linii telefonice la care cetățenii pot denunța eventualele cazuri de corupție de care s-au lovit atunci când au apelat la subalternii dvs. În acest caz, se impune plasarea numărului de telefon și a explicației de rigoare într-un loc aflat la vederea tuturor vizitatorilor;
- prin intermediul unei rubrici special rezervată pe pagina web a instituției sau subdiviziunii dvs. Această metodă este foarte comodă, deoarece este absolut impersonală și deci nu provoacă dubii cetățenilor.

Nu încercați să elaborați de sine stătător aceste chestionare, pentru că există o întreagă știință pe care nu o posedați, apălați mai bine la serviciile unui criminolog. De asemenea, țineți cont de faptul că în chestionar pot fi adresate și întrebări de detaliu referitoare la:

- mecanismele de realizare a corupției,
- determinanții producerii și extinderii corupției,
- serviciile (actele, deciziile, acțiunile etc.) funcționarului care atrag corupția,
- inițiatorul (funcționarul din sectorul public sau cetățeanul) actelor de corupție, etc.

Dincolo de beneficiile deja menționate, evaluarea nivelului corupției în instituția sau subdiviziunea dvs. are și alte utilități și anume:

- argumentarea necesității de luare a unor măsuri menite a preveni corupția în fața subalternilor și superiorilor;
- obținerea unui mijloc eficace de influență morală asupra subalternilor;
- adăugarea unui mijloc de dare de seamă credibil;
- respingerea acuzațiilor nefondate de corupție venite din partea cetățenilor sau a opiniei publice;
- căpătarea unui mijloc de obținere a prestigiului;
- beneficierea de un mijloc de promovare ierarhică.

Deși puteți desfășura de sine stătător sondaje de opinie, este preferabil totuși să apălați la instituții independente, cum ar fi:

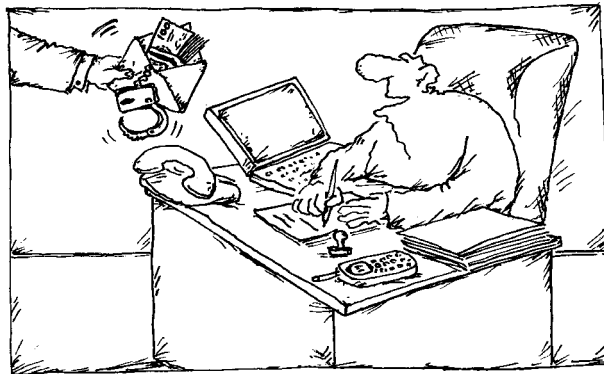
- centrele sau institutele de cercetări științifice în domeniu (de exemplu, Centrul de cercetări științifice al Academiei de Poliție “Ștefan cel Mare” ori Institutul de Filozofie, Sociologie și Drept al Academiei de Științe a Moldovei);

- organizațiile neguvernamentale specializate în materie de prevenire și cercetare a corupției (de exemplu, Transparency International – Moldova ori Asociația Tinerilor Juriști Cercetători);
- agențiile de studii sociologice (de exemplu, Centrul de Analiză și Investigații Sociologice, Politologice și Psihologice „CIVIS”; Serviciul Independent de Sociologie și Informații „Opinia”, Institutul de Marketing și Sondaje IMAS-INC etc.).

În cazul în care veți opta totuși în favoarea unor servicii ale instituțiilor de specialitate veți obține 2 avantaje majore:

- evaluare competentă a nivelului de corupție;
- credibilitate în fața subalternilor, colegilor, superiorilor și a cetățenilor.

Soluțiile prezentate nu au un caracter exhaustiv. În funcție de specificul fiecărei instituții publice, pot fi elaborate și altele, iar fiecare dintre dvs. este cel mai indicat să le elaboreze și chiar trebuie s-o facă.

3. Contracurarea corupției

Dincolo de sarcina de a preveni manifestările de corupție în instituția publică administrată, conducătorul acesteia sau al unei subdiviziuni a ei are obligația de a întreprinde măsuri în vederea contracurării actelor de corupție săvârșite de subalterni.

Dacă prevenirea corupției într-o instituție publică înseamnă înlăturarea sau atenuarea condițiilor care favorizează producerea ei, atunci contracurarea semnifică luarea unor măsuri de a-i depista și a-i sancționa pe cei care s-au dat la asemenea fapte.

Pentru contracurarea faptelor de corupție săvârșite de subalterni, conducătorul unei instituții publice sau al unei subdiviziuni a ei poate lua mai multe măsuri și anume:

- examinarea sesizărilor adresate de cetățeni;
- efectuarea unor controale;
- conlucrarea cu organele de drept abilitate;
- cercetarea cazurilor ce țin de contencios administrativ.

3.1 Examinarea sesizărilor adresate de cetățeni

Una dintre principalele modalități de depistare a funcționarilor care comit acte de corupție o constituie examinarea riguroasă a sesizărilor cetățenilor adresate chiar instituției pe care o conduceți sau în care activați.

Sesizarea cetățenilor referitoare la posibilele acte de corupție săvârșite de funcționarii din instituția sau subdiviziunea pe care o conduceți poate fi realizată pe diverse căi, cum ar fi:

- petiții;
- informare directă (prin discuții personale în cadrul audiențelor, telefoanele de încredere, scrisori, e-mail-ul instituției sau cel special creat etc.);
- informare anonimă.

Petițiile includ diverse informații. Unele dintre ele însă denotă încercări ale funcționarilor de a extorca bani (bunuri sau alte foloase necuvenite) de la cetățeni. Deseori, funcționarii refuză sau tergiversează intenționat procedura de soluționare a solicitărilor legitime ale cetățenilor tocmai pentru a-i pune în situația să accepte o relație de corupție. De aceea, examinarea atentă a petițiilor poate oferi multiple informații utile despre manifestările de corupție din instituția sau subdiviziunea pe care o conduceți. Informațiile din petiții se referă, de regulă, la cazurile în care funcționarii încearcă să obțină foloase necuvenite pentru executarea unor acțiuni ce nu contravin legislației.

Informarea directă furnizează date atât despre cazurile în care funcționarii încearcă să obțină foloase necuvenite pentru executarea unor acțiuni ce nu contravin legislației, cât și despre cele ce contravin legislației. De reținut că în ambele situații este vorba, potrivit prevederilor legale, de acte de corupție, de aceea se impune nu doar o reacție disciplinară, ci și una penală, dacă nu administrativă.

Informarea anonimă nu trebuie omisă nici ea. Deși nu poate servi adesea la probarea vinovăției funcționarului corupt, ea ne poate totuși semnala existența unei probleme și necesitatea de a întreprinde unele măsuri în vederea rezolvării ei fie pe calea prevenirii, fie pe cea a contracarării. Chiar dacă în cazul

semnalat s-ar putea să nu putem dovedi vinovăția făptuitorului, pot fi sesizate organele de drept abilitate în vederea efectuării unor acțiuni operative de investigație care să conducă la surprinderea funcționarului în momentul realizării tranzacției ilicite cu caracter de corupție și, prin urmare sancționarea lui, pentru că cel care comite o dată un act de corupție va săvârși, foarte probabil, o asemenea faptă și a doua oară. Informația privitoare la săvârșirea unor acte de abuz de serviciu nici nu necesită prezența denunțatorului, asemenea fapte pot fi verificate, dat fiind caracterul lor, și în absența unor martori.

3.2 Efectuarea unor controale

Deși actele de corupție presupun, în unele situații, îndeplinirea de către funcționar a unor acțiuni legale, în conformitate cu atribuțiile de serviciu (de exemplu, funcționarul primește o recompensă necuvenită pentru efectuarea unei acțiuni ce ține de obligația lui de serviciu), într-o parte considerabilă de cazuri ele sunt legate de executarea unor acțiuni ce contravin atribuțiilor de serviciu, fiind ilegale.

În cazul în care actele de corupție sunt însoțite de executarea unor acțiuni ce încalcă atribuțiile de serviciu ale funcționarului, se produc o serie de urme care trădează ilegalitățile săvârșite. Relevarea acestor urme poate să conducă la dezvăluirea ilegalităților și tragerea la răspundere a funcționarului necinstit. În acest scop se impune efectuarea de controale.

Demararea unor controale se poate baza pe:

- rațiuni de prevenire a corupției;
- informații concrete;
- planarea unor suspiciuni.

Controalele bazate pe rațiuni de prevenire nu sunt orientate spre cineva anume sau spre ceva anume, ele au un caracter general, urmărind a produce, în principal, un efect de prevenire

prin caracterul lor anticipat și eficace. La efectuarea unor astfel de controale se cere respectarea următoarelor reguli:

- efectuarea lor regulată, potrivit unui grafic prestabilit;
- includerea acestora în cadrul controalelor generale, orientate spre relevarea oricăror ilegalități;
- realizarea lor calitativă, astfel încât subalternii să aibă convingerea că există o probabilitate maximă sau foarte mare ca ilegalitățile pe care le comit să fie scoase în vileag;
- planificarea riguroasă a acțiunilor de control;
- efectuarea unor verificări complexe;
- examinarea tuturor încălcărilor relevate sub aspectul de corupție.

Asemenea controale au capacitatea de a preveni corupția, în virtutea faptului că subalternii cunosc caracterul inevitabil (sunt efectuate regulat, obligatoriu) și eficace (sunt efectuate calitativ și dezvăluie neregulile admise) al acestora.

Controalele bazate pe informații concrete vizează verificarea unui (unor) funcționar concret sau a unor acțiuni (activități) concrete. Ele urmează a fi inițiate în situația în care dispunem de informații exacte sau, cel puțin, relativ exacte despre anumite persoane sau fapte (de exemplu, date culese dintr-o petiție sau furnizate direct de un cetățean, de o scrisoare anonimă). Sunt recomandabile următoarele reguli de a derula aceste controale:

- efectuarea lor inopinată, pe neprins de veste;
- prevenirea scurgerii de informații referitoare la controlul preconizat;
- concentrarea eforturilor asupra faptelor cunoscute;
- extinderea controlului în caz de necesitate (depistare a unor conexiuni cu alte ilegalități sau acte de corupție);
- schițarea principalelor acțiuni de control;

- antrenarea, în funcție de necesitate, a funcționarilor organelor de drept abilitate (lucrătorilor operativi).

Controale bazate pe planarea unor suspiciuni urmăresc clarificarea unor bănuieli referitoare la anumite servicii. Ele pornesc de la informații generale, vagi, dar care permit localizarea aproximativă a serviciului asupra căruia planează suspiciunea (de exemplu, telefoane anonime care sesizează despre existența unor acte de corupție într-un serviciu fără a oferi însă detalii, informații concrete). În astfel de situații este indicat a ne conduce de următoarele reguli în înfăptuirea controalelor:

- efectuarea lor inopinată;
- determinarea riscului de corupție și al modalităților concrete de manifestare a corupției în serviciul respectiv;
- planificarea principalelor acțiuni;
- verificarea atentă a tuturor aspectelor ce prezintă suspiciuni.

Știați că ...

... practica a demonstrat că lupta contra corupției aduce venituri imediate. Astfel, conform unor estimări din occident, la acțiunile care vizează agenții economici din perimetrul geografic național, la un efort de o liră, se obțin venituri de 23 de lire, iar la cele care vizează activitățile transnaționale veniturile la o liră cheltuită depășește 250 de lire?

I. Bogdan "Corupția și criminalitatea economică", citat de Efim Obreja și Lilia Carașciuc „Corupția în Moldova: fapte, analiză, propuneri”, Chișinău, 2002, pp. 23-24.

Prin urmare, controalele pot fi:

- periodice;
- inopinate.

Controalele periodice sunt efectuate la intervale stabilite de timp (de exemplu; anual), sunt planificate și presupun verificări complexe, după un tipar prestabilit.

Avantaj: o putere sporită de prevenire.

Dezavantaj: o putere de contracarare limitată.

Controalele inopinate sunt efectuate pe neprins de veste, de la caz la caz, sunt bazate pe informații concrete referitoare la anumite persoane sau la anumite acțiuni și presupun verificări restrânse, localizate, după un model elaborat ad-hoc.

Avantaj: o putere sporită de contracarare.

Dezavantaj: o putere de acțiune limitată.

Controalele întreprinse trebuie orientate spre:

- documentație;
- stări de fapt.

Controalele orientate spre documentație urmăresc depistarea actelor de corupție prin verificarea actelor întocmite în exercițiul atribuțiilor și a conținutului lor. În multe cazuri, un asemenea control este suficient pentru a scoate în vileag ilegalitățile la care s-au dat funcționarii, iar în celelalte se cere o confruntare a datelor înscrise în acte cu starea de fapt.

Controalele orientate spre stări de fapt urmăresc în ce măsură corespund autenticității datele înscrise în acte prin verificarea stărilor de fapt (de exemplu, funcționarul eliberează, datorită unei relații de corupție, o autorizație unui cetățean, care nu îndeplinește cerințele impuse de lege, în aceste condiții datele din acte contravin realității, iar faptul dat nu poate fi relevat decât prin verificarea situației la fața locului).

Dacă controalele efectuate relevă acte de corupție săvârșite de un subaltern, conducătorul instituției publice respective este

obligat a sesiza neîntârziat despre acest fapt organele de drept abilitate.

3.3 Conlucrarea cu organele de drept abilitate

Contracararea corupției cade în sarcina unor organe de drept abilitate cu această competență. Potrivit legislației în vigoare, competența de contracarare a infracțiunilor de corupție revine următoarelor organe de drept:

- Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției;
- Procuratura Anticorupție și Conducerea Urmăririi Penale;
- Ministerul Afacerilor Interne;
- Serviciul de Informații și Securitate.

Este necesar ca conducătorul unei instituții publice sau al unei subdiviziuni a ei să conlucreze cu organele sus-numite în vederea relevării unor acte de corupție și demascării funcționarilor corupți. O asemenea conlucrare poate oferi o serie de avantaje, precum:

- îmbunătățirea considerabilă a activității instituției;
- prevenirea actelor de corupție, prin demonstrarea unei preocupări active a conducerii instituției sau a subdiviziunilor ei de contracarare a unor asemenea fapte;
- sporirea încrederii populației în instituția pe care o conduceți;
- sprijinirea eforturilor organelor de drept abilitate de contracarare a corupției în administrația publică.

Trebuie să știți că, potrivit legislației, orice organ de drept este obligat să reacționeze la sesizările despre faptele de corupție săvârșite sau aflate în curs de realizare, chiar dacă nu posedă competența expresă de a cerceta asemenea fapte, adică să

examineze cererile și demersurile și să efectueze acțiunile de urmărire penală ce nu suferă amânare.

Știați că ...

... în 42,8% din cazuri inspectorul este cel care dă de înțeles, direct sau indirect, că este necesar a efectua o plată neoficială pentru a rezolva problema. În 24,2% din cazuri ei înregistrează, mai întâi, cele depistate, iar apoi dau de înțeles că doresc o recompensă neoficială. Procentul inspectorilor care procedează în conformitate cu legislația este de numai 18 la sută?

Lilia Carașciuc “Corupția și Calitatea Guvernării: Cazul Moldovei”, 2002, p. 30.

Conlucrarea cu organele de drept abilitate poate fi realizată în mai multe feluri:

- informarea organelor de drept abilitate despre sesizările cetățenilor referitoare la actele de corupție săvârșite de funcționarii din subalterni;
- convingerea cetățeanului care vă comunică despre acte de corupție ale funcționarilor subalterni să se adreseze cu această sesizare direct organelor de drept abilitate;
- informarea organelor de drept abilitate despre încălcările depistate în timpul controalelor efectuate și care par a constitui sau a fi legate de acte de corupție;

Rețineți:

Nu este imoral să-l tragi la răspundere pe cel corupt, imoral este să tolerezi acest lucru și să-i fii astfel complice!

Pot fi realizate, în conlucrare cu organele de drept, și o serie de acțiuni specifice de contracarare a faptelor de corupție, a căror eficacitate este foarte ridicată:

- instalarea unor dispozitive audio-vizuale (aparate de înregistrare video sau sonoră) de supraveghere a birourilor din instituția pe care o conduceți;
- instituirea unor recompense materiale consistente pentru furnizarea de informații relevante, ce pot conduce la demascarea unui funcționar corupt;
- acordarea sprijinului necesar organelor de drept abilitate a plasa în cadrul instituției pe care o conduceți a unor investigatori sub acoperire, care vor depista faptele de corupție comise sau a funcționarilor corupți.

Contracarea corupției are un caracter bilateral, deoarece adesea ea presupune o relație între doi subiecți: cel care corupe (corupătorul) și cel care este corupt. De aceea, este necesar a îndrepta acțiunile de contracarare și spre cei care încearcă să-i corupă pe funcționari, adică spre cetățenii necinstiți. În acest scop, urmează a fi întreprinse următoarele măsuri:

- a explica subalternilor că ei nu trebuie numai să respingă propunerile cu substrat de corupție ale cetățenilor, ci și să asigure tragerea lor la răspundere penală;
- a-i învăța pe subalterni cum trebuie să procedeze în situațiile în care li se propune o relație de corupție, astfel încât făptuitorul să poată fi tras la răspundere penală;

- a sesiza organele de drept abilitate despre tentativele de corupere a funcționarilor subalterni.

3.4 Cercetarea cazurilor ce țin de contencios administrativ

Contenciosul administrativ reprezintă modalitatea judiciară de soluționare a litigiilor dintre cetățean și instituțiile publice, în cazul în care acesta se consideră lezat în drepturile sale, iar pretențiile lui n-au fost satisfăcute prin procedura ordinară de soluționare a demersurilor.

Știați că ...

... Republica Moldova este una dintre cele mai corupte state din lume?

Conform Indicelui Perceperii Corupției al Transparency International, în anul 2000 Republica Moldova s-a situat pe locul 76 din 90 de țări (indicele corupției 2,6), în anul 2001 Republica Moldova s-a plasat pe locul 64 din 91 de țări (indicele corupției 3,1), în anul 2002 s-a plasat pe locul 93 din 102 țări (indicele corupției 2,1), în anul 2003 ea s-a plasat pe locul 102 din 133 de țări (indicele corupției 2,4), iar în 2004 pe locul 117 din 146 de state (indicele corupției 2,3).

Contenciosul administrativ oferă o serie de oportunități de relevare a funcționarilor corupți și de contracarare a acțiunilor lor infracționale.

În acest sens, conducătorul unei instituții publice se cuvine să țină cont de următoarele considerente:

- în contencios administrativ se adresează, de regulă, persoanele care sunt absolut convinse că au dreptate și cărora le-au fost lezate niște drepturi sau interese importante, deoarece oamenii evită să recurgă la metoda

- judiciară de soluționare a litigiilor cu instituțiile publice (necesită bani și timp, înfricoșează omul de rând etc.);
- încălcarea drepturilor cetățeanului este legată într-o serie de cazuri de acte de corupție (datorită unor relații de corupție este favorizat, nejustificat și ilegal, un cetățean în detrimentul altui cetățean, ale cărui cerințe sunt justificate și legale);
 - în rezolvarea cazului sunt implicați avocați, care posedă abilitățile necesare scoaterii în vileag a ilegalităților comise de funcționari;
 - sunt prezentate acte ce pot dezvolta sau chiar constitui dovezi ale faptelor de corupție comise de funcționari;
 - dovezile prezentate de reclamant pot servi drept motive pentru sesizarea organului de urmărire penală în vederea investigării faptelor vizate sub aspectul penal.

Utilizarea tuturor posibilităților prilejuite de declanșarea unui contencios administrativ oferă un instrument deopotrivă eficace și eficient de contracarare a manifestărilor de corupție din instituțiile publice.

Avertisment

Mulți dintre conducătorii instituțiilor publice sau cei ai subdiviziunilor lor consideră că divulgarea cazurilor de corupție afectează grav imaginea acestora și poziția lor, din care motiv este preferabilă tăcerea. În realitate, este vorba despre un calcul greșit. Oamenii se lovesc nemijlocit de fărâdelegile funcționarilor din sectorul public, de aceea tăcerea nu asigură deloc o imagine bună a instituției sub acest aspect, în schimb lipsa de reacție la asemenea fapte a responsabililor îi revoltă cel mai tare pe cetățeni și știrbește, în consecință, imaginea ei. Reacția promptă și adecvată a responsabililor va avea însă, cu siguranță, un ecou pozitiv printre cetățeni și îi va încuraja să denunțe și alte eventuale ilegalități ale funcționarilor.

Pe de altă parte, *Legea privind combaterea corupției și protecționismului*, îi obligă, în temeiul articolului 12, pe conducătorii instituțiilor publice să ia măsurile de rigoare împotriva funcționarilor subalterni vinovați de săvârșirea unor acte de corupție și de protecționism și să le aducă la cunoștință organelor abilitate a contracara corupția și protecționismul. De aceea, în cazul în care persoanele cu funcție de răspundere sus-menționate nu întreprind - deși dețin informații că funcționarii subalterni au săvârșit sau săvârșesc acte de corupție - măsurile de rigoare împotriva acestor funcționari și nu sesizează organele împuternicite a contracara corupția și protecționismul, ei urmează a fi trași la răspundere contravențională în baza art. 174/18 „Nerespectarea prevederilor Legii privind combaterea corupției și protecționismului” din Codul cu privire la contravențiile administrative.